BAAC Vlaanderen Rapport Nr. 1183

Archeologienota

Wielsbeke Ridder De Ghellinckstraat 9
Uitbreiding
Verslag van Resultaten

BAAC Vlaanderen bvba
Hendekenstraat 49
9968 BASSEVELDE
info@baac.be

Titel
Archeologienota Wielsbeke, Ridder De Ghellinckstraat 9 - Uitbreiding: Verslag van Resultaten

Auteur
Lina Cornelis

Erkende archeoloog
Lina Cornelis (2015/00024)

BAAC-Projectnummer
2019-0465

Plaats en datum
Gent, 26 juli 2019

Reeks en nummer
BAAC Vlaanderen Rapport 1183
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot
KBR

© BAAC Vlaanderen bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

Inhoud

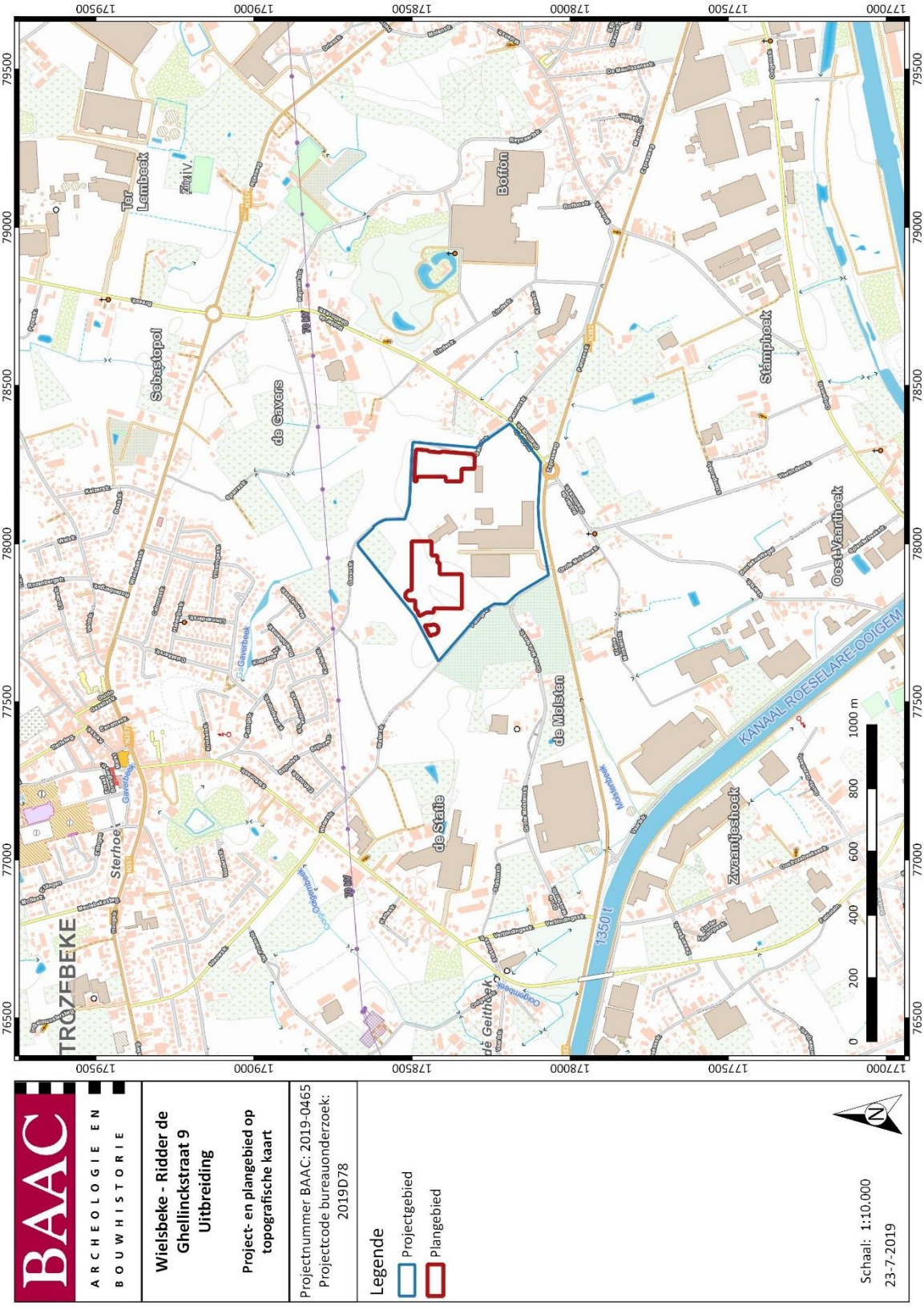
1 Bureauonderzoek 1
1.1 Beschrijvend gedeelte 1
1.1.1 Administratieve gegevens 1
1.1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject 3
1.1.3 Aanleiding 4
1.1.4 Huidige situatie 5
1.1.5 Reeds vergunde werken binnen het plangebied 7
1.1.6 Geplande werken en bodemingrepen 8
1.1.7 Randvoorwaarden en fasering 11
1.2 Werkwijze en strategie 12
1.2.1 Onderzoeksvragen 12
1.2.2 Heuristiek 12
1.3 Assessmentrapport 14
1.3.1 Landschappelijk kader 14
1.3.2 Historisch kader 19
1.3.3 Cartografische bronnen 20
1.3.1 Orthofoto's 26
1.3.2 Archeologisch kader 31
1.4 Besluit 46
1.4.1 Datering en interpretatie 46
1.4.2 Archeologische verwachting 46
1.4.3 Potentieel op kennisvermeerdering 49
1.4.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek 50
2 Samenvatting 52
3 Plannenlijst 53
4 Lijst met figuren 53
5 Lijst met tabellen 54
6 Bibliografie 55
7 Bijlagen 57

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

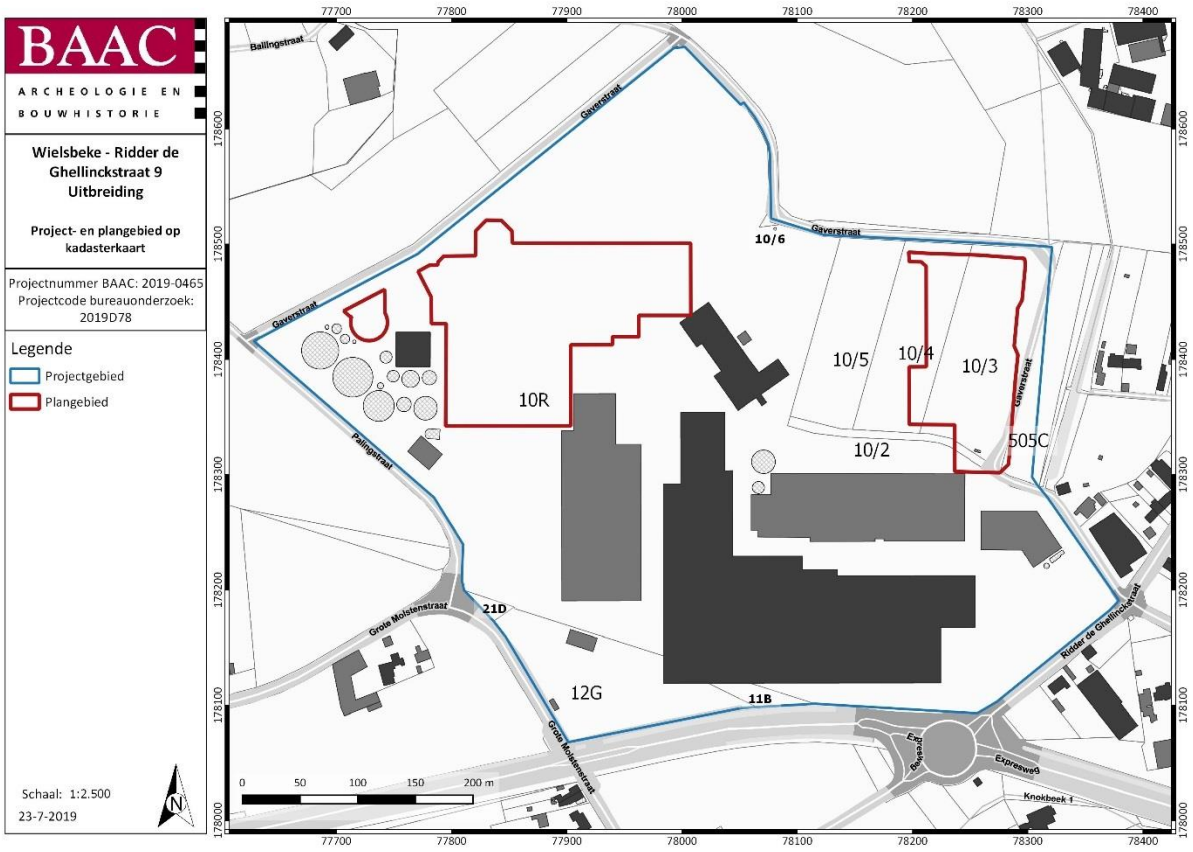
1.1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Wielsbeke, Ridder De Ghellinckstraat 9 Uitbreiding		
Ligging	Ridder De Ghellinckstraat 9, deelgemeente Wielsbeke, gemeente Wielsbeke, provincie West-Vlaanderen		
Kadaster	Wielsbeke, 1e afdeling, sectie B nr's Sectie B; nrs.10R, 10/2, 10/3, 10/4, 505C		
Coördinaten	Noordwest:	x: 77610,00	y: 178675,00
	Noordoost:	x: 78375,00	y: 178675,00
	Zuidwest:	x: 77610,00	y: 178120,00
	Zuidoost:	x: 78375,00	y: 178120,00
Projectcode BAAC Vlaanderen	2019-0465		
Bureau-onderzoek: Projectcode	2019D78		
Bureau-onderzoek: Erkend archeoloog	Lina Cornelis (Erkenningsnummer: 2015/00024)		
Bureau-onderzoek: Betrokken actoren	Nvt		
Bureau-onderzoek: Betrokken derden	Nvt		

Plan 1: Project- en plangebied op topografische kaart[1] (1:10.000; digitaal; 23072019)

[1] AGIV 2019f

Plan 2: Project- en plangebied op kadasterkaart[2] (GRB) (1:1; digitaal; 23072019)

1.1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde

[2] AGIV 2019c

uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving.

Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0.

1.1.3 Aanleiding

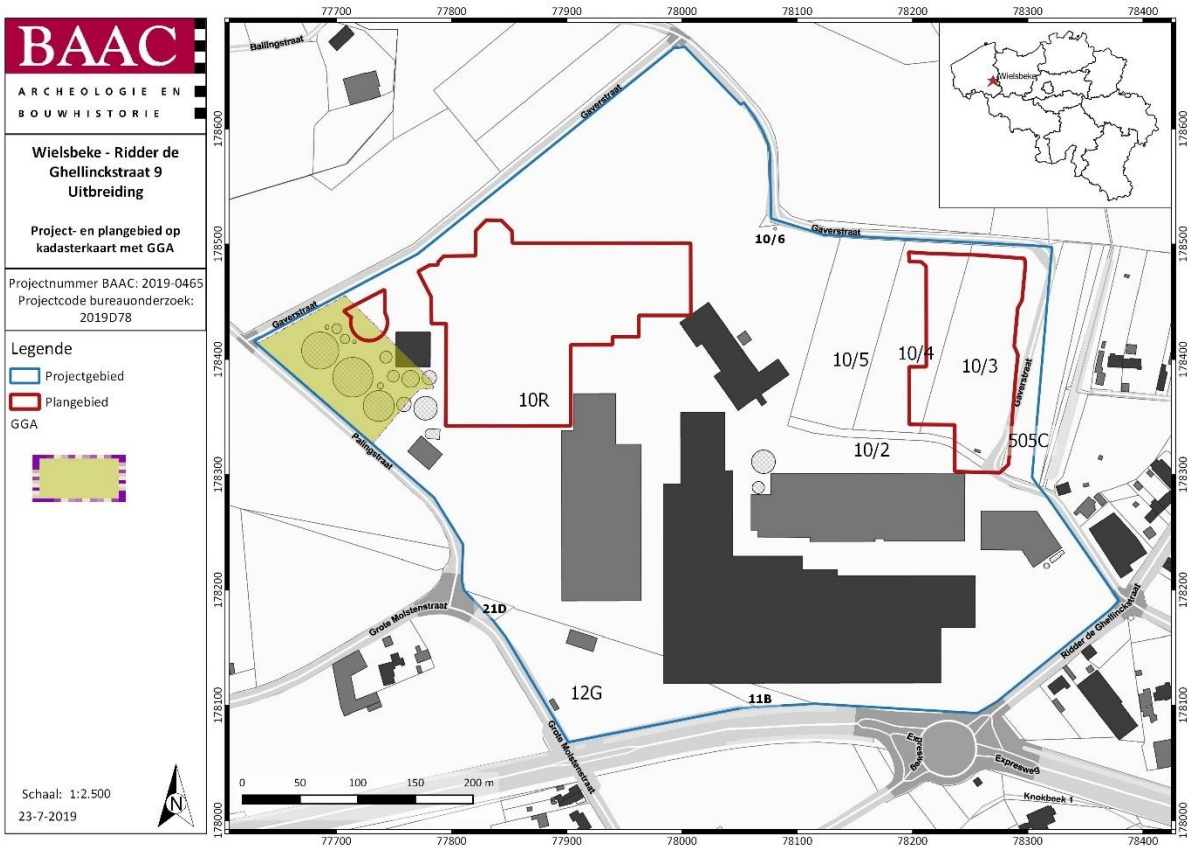
Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, gekoppeld aan een projectMER, heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal de initiatiefnemer diverse uitbreidingswerken realiseren. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder een uitbreiding van het projectgebied, de voorziening van een groenbuffer, de bouw van extra buffers voor waterzuivering, hoogbouw voor diepvriesopslag en een gebouw voor productie van vlokken) die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

Het projectgebied Wielsbeke Ridder De Ghellinckstraat 9 omvat een grote industriezone, waarbinnen diverse ingrepen reeds gebeurden. De totale oppervlakte van het projectgebied (blauw op Plan 1 en Plan 2) bedraagt ca. 258.660 m^2, waarvan de geplande ingreep zelf, voor deze archeologienota dus het plangebied, ca. 41.681 m^2 omvat (rood op Plan 1 en Plan 2).

Het plangebied valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone, maar komt gedeeltelijk voor op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie) (zie Plan 3).[3] Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor 'beschermd onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal.

Aangezien het plangebied in een industriegebied ligt en de totale oppervlakte van de bodemingreep 5.000 m² of meer bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend, wordt bij de stedenbouwkundige aanvraag gevoegd.

[3] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019

Plan 3: Project- en plangebied op de kadasterkaart[4] (GRB) met aanduiding van de gebieden geen archeologie (GGA) (1:1; digitaal; 23072019)

1.1.4 Huidige situatie

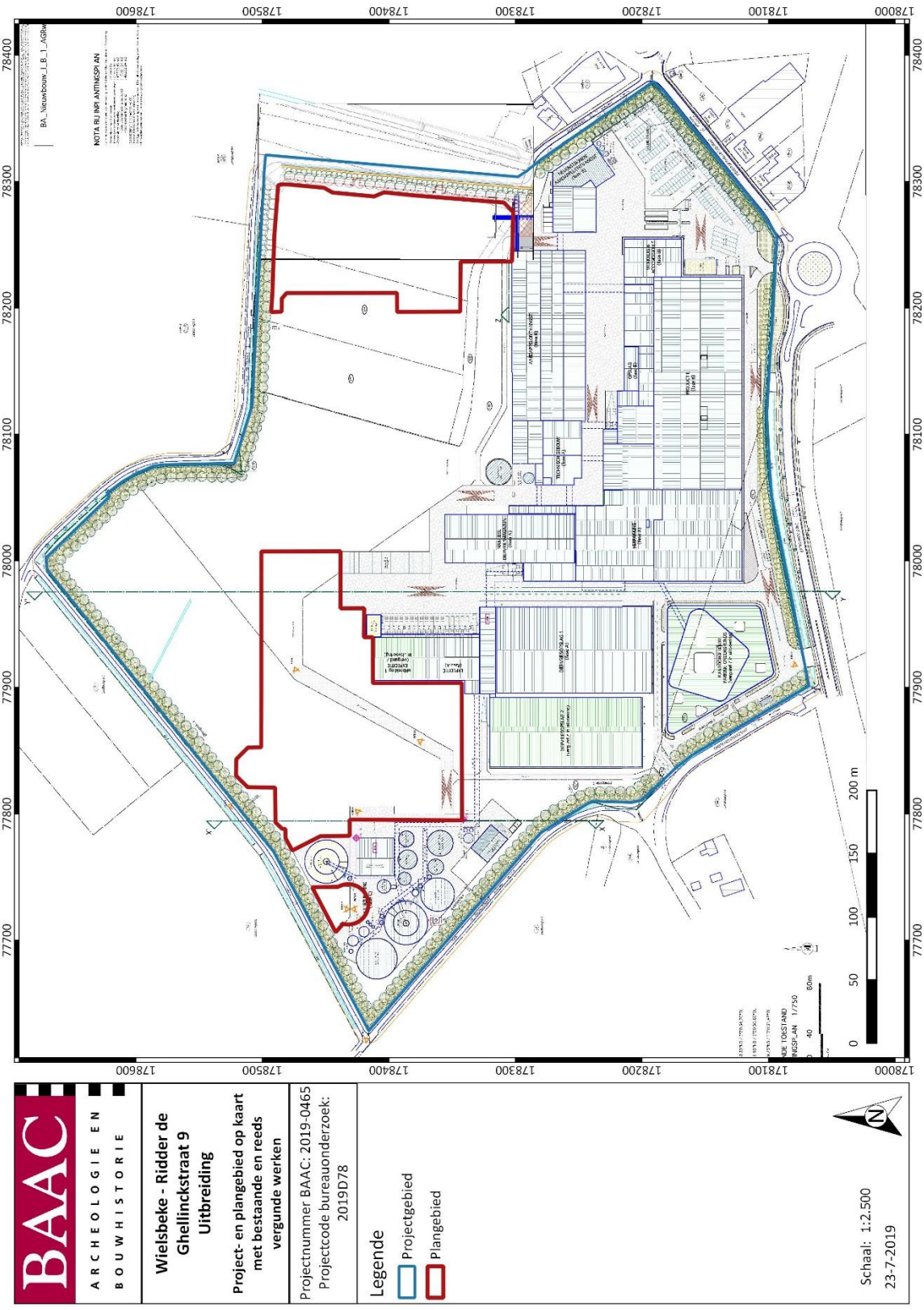
Sinds 2016 zijn binnen het totale projectgebied reeds verschillende ingrepen gebeurd behorende tot verschillende stedenbouwkundige aanvragen. Voor deze ingrepen werden reeds diverse archeologienota's en nota's opgesteld. Deze worden besproken in hoofdstuk 1.3.2.

Heden ten dage zijn verschillende gebouwen aanwezig, voornamelijk gesitueerd in het zuidelijk deel van het projectgebied en langs de Ridder de Ghellinckstraat en de Palingstraat. Deze gebouwen zijn nog niet zichtbaar op de kadasterkaart (GRB) of de meest recente orthofoto. Het gaat dan ook grotendeels om structuren die de laatste jaren gebouwd werden. Een totaalplan van het projectgebied met aanduiding van bestaande of reeds vergunde structuren of werken wordt weergegeven op Plan 4. Het plan van de bestaande toestand en vergunde zones is eveneens opgenomen in bijlage.

Binnen het plangebied, dat de contour weergeeft van de geplande ingrepen voor de uitbreidingswerken, bevinden zich op dit moment terreinen met een diverse functie: een werfzone en braakliggend terrein, gedeeltelijk in gebruik voor opslag, akkers en de huidige Gaverstraat.

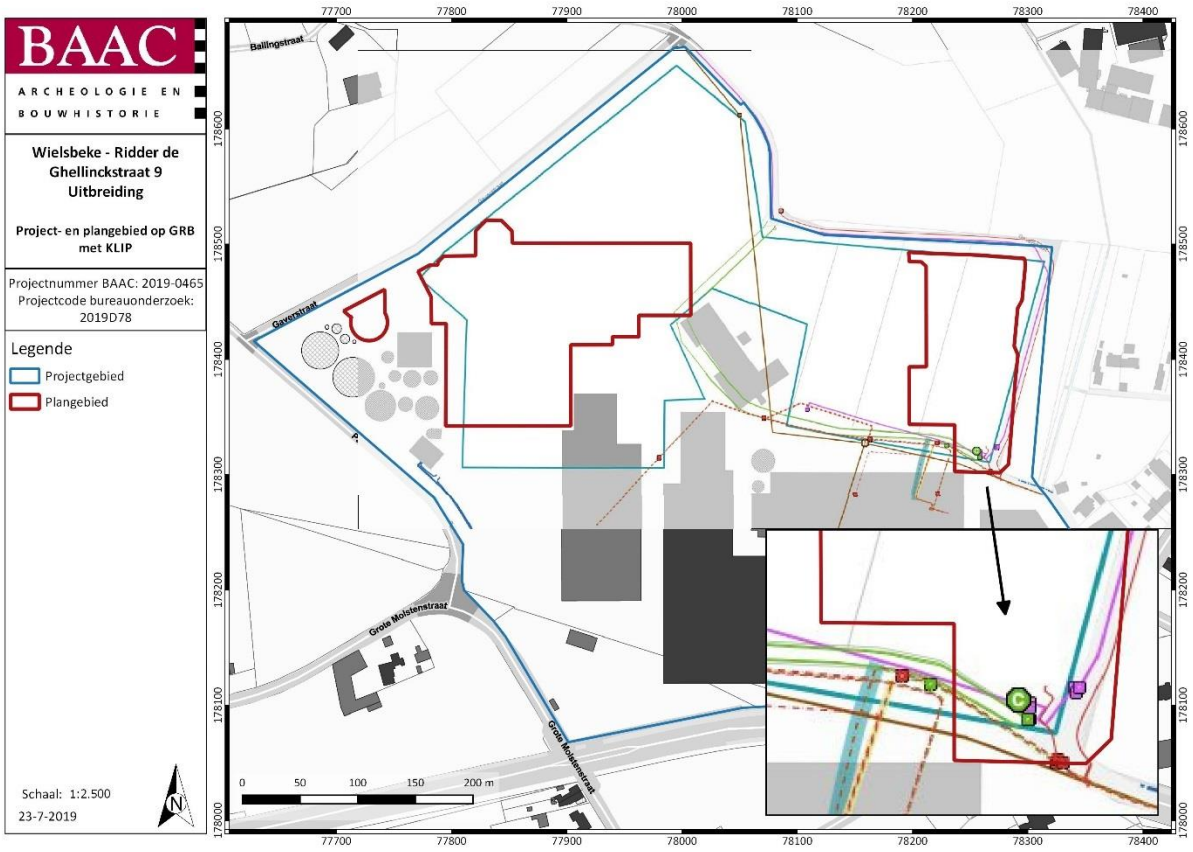
Er bevinden zich enkele kabels en leidingen binnen het plangebied, die de meest zuidoostelijke hoek van het plangebied al aanzienlijk verstoord zullen hebben (zie Plan 5).

[4] AGIV 2019c

Plan 4: Project- en plangebied op kaart met reeds bestaande en vergunde structuren[5] (1:750; digitaal; 23072019)

[5] Plot door BAAC samengesteld uit twee door initiatiefnemer aangeleverde plannen (ook in bijlage opgenomen)

Plan 5: Project- en plangebied op GRB met KLIP (1:1; digitaal; 23072019)

1.1.5 Reeds vergunde werken binnen het plangebied

Binnen de contouren van het plangebied bevinden zich zones met werken die reeds vergund werden. Deze worden weergegeven op Plan 6 (groen gearceerd en genummerd). Het gaat in het westen van het plangebied om reeds vergunde werken voor de waterzuivering (1: zone GGA, reeds onderzocht, vergund en verhard ; 2: verharding, reeds vergund, dient aangepast te worden) en in het oosten om een zone met bestaande verharding en het verplaatsen van de bestaande Gaverstraat (3: zone Gaverstraat met bestaande verharding, uitbraak voor verplaatsing reeds vergund) met bijhorende infrastructuurwerken en afbakening van het aangepaste projectgebied van Agristo.

Het totaal aan bestaande of vergunde structuren en werken is eveneens zichtbaar op Plan 6 (groen) en Plan 4.

Plan 6: Project- en plangebied op GRB met aanduiding van zones bestaande toestand en vergunde werken binnen en buiten plangebied (1:1; digitaal; 23072019)

1.1.6 Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein diverse uitbreidingswerken. Het gaat hierbij om de uitvoering van diverse werken voor diverse doeleinden. Er worden twee bijkomende tanks voor waterzuivering, de diepvriesopslag en expeditie worden uitgebreid en er komt een gebouw voor vlokkenproductie. Het overzichtsplan met geplande werken wordt weergegeven op Plan 7 (plot) en Plan 8 (schematische weergave). De plannen van de geplande werken (grondplannen en doorsnedes) zijn eveneens in bijlage te vinden.

Waterzuivering

De geplande tanks worden gefundeerd op een plaatfundering, die minstens 1 m onder het huidige maaiveld wordt aangelegd. De nabezinktank heeft een diameter van 32 m (804 m²), de UASB tank een diameter van 26 m (531 m²). Rondom deze tanks wordt verharding voorzien (respectievelijk ca. 250 m² + 358 m² = 608 m²). De opbouw van de verharding zal bestaan uit 30 cm steenpuin met een betonverharding van 20 cm bovenop. Onderliggende grond zal indien nodig door middel van inmenging van kalk voorafgaand gestabiliseerd worden. Plaatselijk zal hier het eindniveau hoger liggen, waardoor een ophoging van het terrein nodig is.

Ter hoogte van een deel van de geplande nabezinktank en verharding bevindt zich de zone GGA (ca. 541 m²). Er werd reeds een archeologisch onderzoek door middel van proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in dit deel van het plangebied.

Diepvriesopslag

Voor de bouw van de diepvriesopslag, op een oppervlakte van ca. 15.100 m², wordt een fundering met een algemene plaat met onderzijde op 90 cm ten opzichte van de 0-pas voorzien. Aan de randen is de fundering 50 cm dieper. De vloerpas van de gebouwen wordt afgestemd op deze van de reeds aanwezige gebouwen. De geplande verharding onmiddellijk rondom deze gebouwen (ca. 2.340 m²) kent eenzelfde opbouw als deze die rondom de waterzuiveringstanks wordt voorzien.

Aan de rand van de geplande nieuwe gebouwen bevindt zich reeds bestaande verharding die behoort tot de waterzuiveringszone (ca. 611 m²). Deze zal geruimd worden voor de geplande werken.

Expeditie

Dit gebouw sluit aan bij de bestaande gebouwen en heeft een oppervlakte van ca. 2.887 m². De fundering wordt hier op dezelfde manier voorzien als voor zone 2. Hetzelfde geldt voor de verharding (ca. 4785 m²).

Vlokkenproductie

Voor de bouw van het vlokkenproductiegebouw (ca. 9431 m²) zal de bovenzijde van de fundering op 60 cm onder de afgewerkte vloerpas gelegen zijn en de onderzijde op ca. 1,60 - 1,80 m onder de afgewerkte vloerpas. Deze vloerpas zal eveneens identiek zijn als deze van de bestaande omringende gebouwen. De funderingen worden voorzien onder de gebouwkolommen.

Onmiddellijk rondom het gebouw zal verharding voorzien worden (ca. 5.045 m²), die een connectie maakt naar bestaande structuren of verharding. Deze geplande verharding kent eenzelfde opbouw als deze die rondom de waterzuiveringstanks wordt voorzien.

Binnen deze zone van het plangebied bevindt zich de huidige Gaverstraat (ca. 466 m²) die verplaatst zal worden. De werken voor de verplaatsing van deze straat zijn reeds vergund.

Plan 7: Project- en plangebied met weergave van toekomstige inplanting[6] op GRB (1:750; digitaal; 23072019)

[6] Plot door BAAC van plan aangebracht door initiatiefnemer – oorspronkelijk plan ook in bijlage

Plan 8: Project- en plangebied met weergave van toekomstige inplanting[7] op GRB (1:1; digitaal; 23072019)

Algemene impactbepaling geplande werken

De geplande ingrepen omvatten een minimum-ingreepdiepte van ca. 50 cm en een maximale ingreepdiepte van 1,8 m onder de geplande vloerpas. Deze bevindt zich algemeen gezien ongeveer op het huidige maaiveldniveau of iets hoger. Er wordt eveneens een buffer gehanteerd van 30 cm bovenop de omvang van de geplande ingreep zelf, aangezien de onmiddellijke bodemlagen onder de geplande ingreep naar verwachting eveneens verstoord worden door werfverkeer, compactering en weersinvloeden bij de uitvoering van de werken.

1.1.7 Randvoorwaarden en fasering

Binnen de contour van het plangebied dienen vergunde werken plaats te vinden (zie hoofdstuk 1.1.5). Deze zullen voorafgaand aan de geplande werken opgenomen in deze archeologienota uitgevoerd worden. Deze werken zijn namelijk niet in regie van de initiatiefnemer.

Omwille van de deadlines die gepaard gaan met het indienen van vergunningen in het kader van een MER, de aanwezigheid van de weg die verlegd moet worden en het huidige gebruik van het terrein, betreft het hier bijgevolg een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat de ingreep in de bodem zoals gesteld in het programma van maatregelen pas op een later tijdstip uitgevoerd kan worden. Archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem kan namelijk pas

[7] Schematische weergave op basis van plan aangebracht door initiatiefnemer.

plaatsvinden in overleg met de initiatiefnemer na het toegankelijk worden van de terreinen, na afloop van de reeds vergunde werken en/of wanneer de werkveiligheid binnen het plangebied gegarandeerd kan worden.

1.2 Werkwijze en strategie

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

1.2.1 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de bewaringstoestand van deze waarden?
- Betreft het behoudenswaardige archeologische waarden?
- Wat is de relatie tussen deze waarden en het landschap?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

1.2.2 Heuristiek

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.[8]

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart
- Cartesius databank

De CAI-kaart wordt weergegeven met het grootschalig referentiebestand als onderkaart. De onmiddellijke omgeving rondom wordt op de Ferraris-, Atlas der Buurtwegen, Popp- en Vandermaelenkaart besproken. De beschrijving gebeurde onder meer op basis van de legende uit *België in kaart.*[9] Indien er een bijzondere locatie op te merken is, wordt deze, indien mogelijk, vernoemd bij naam en uitgebreider beschreven. De historische en archeologische kaarten worden gebruikt om een historisch-archeologische interpretatie van de locatie te bekomen.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

[8] CARTESIUS 2019
[9] BEYAERT et al. 2006

1.3 Assessmentrapport

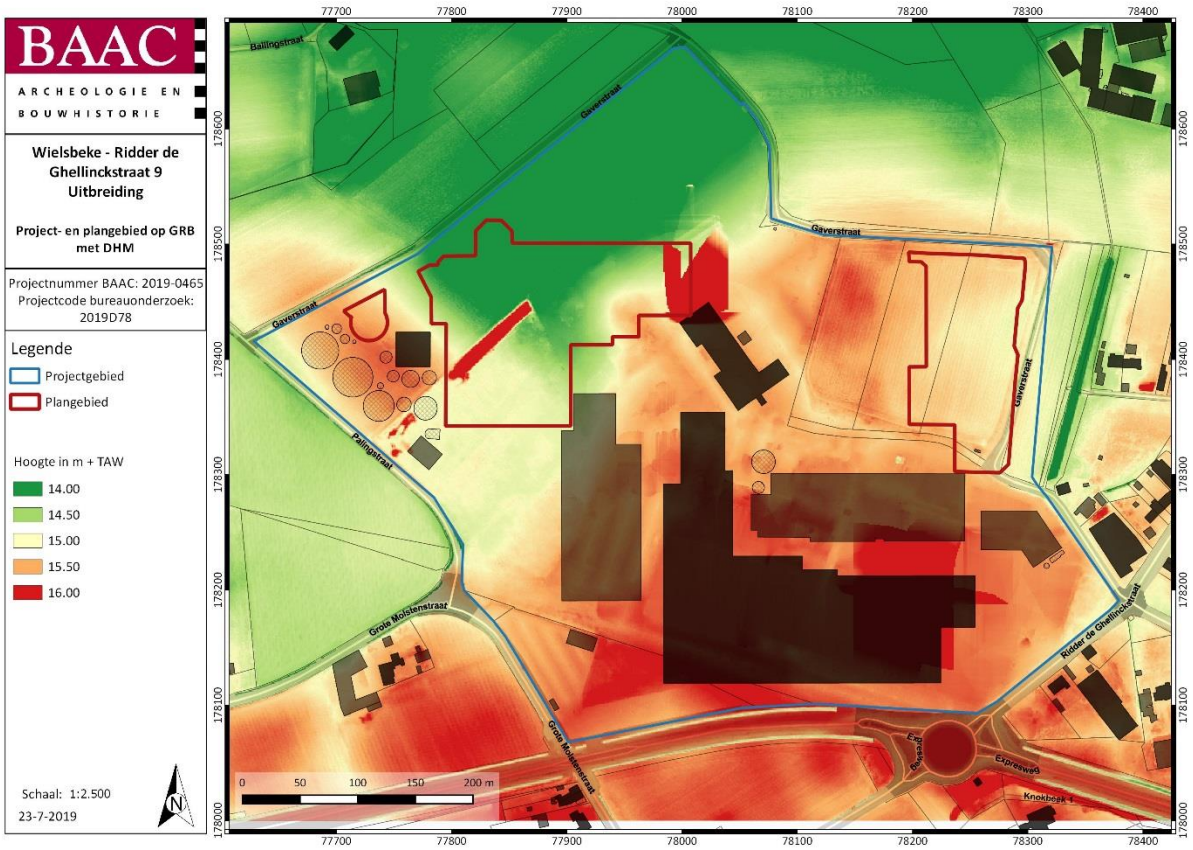
In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

1.3.1 Landschappelijk kader

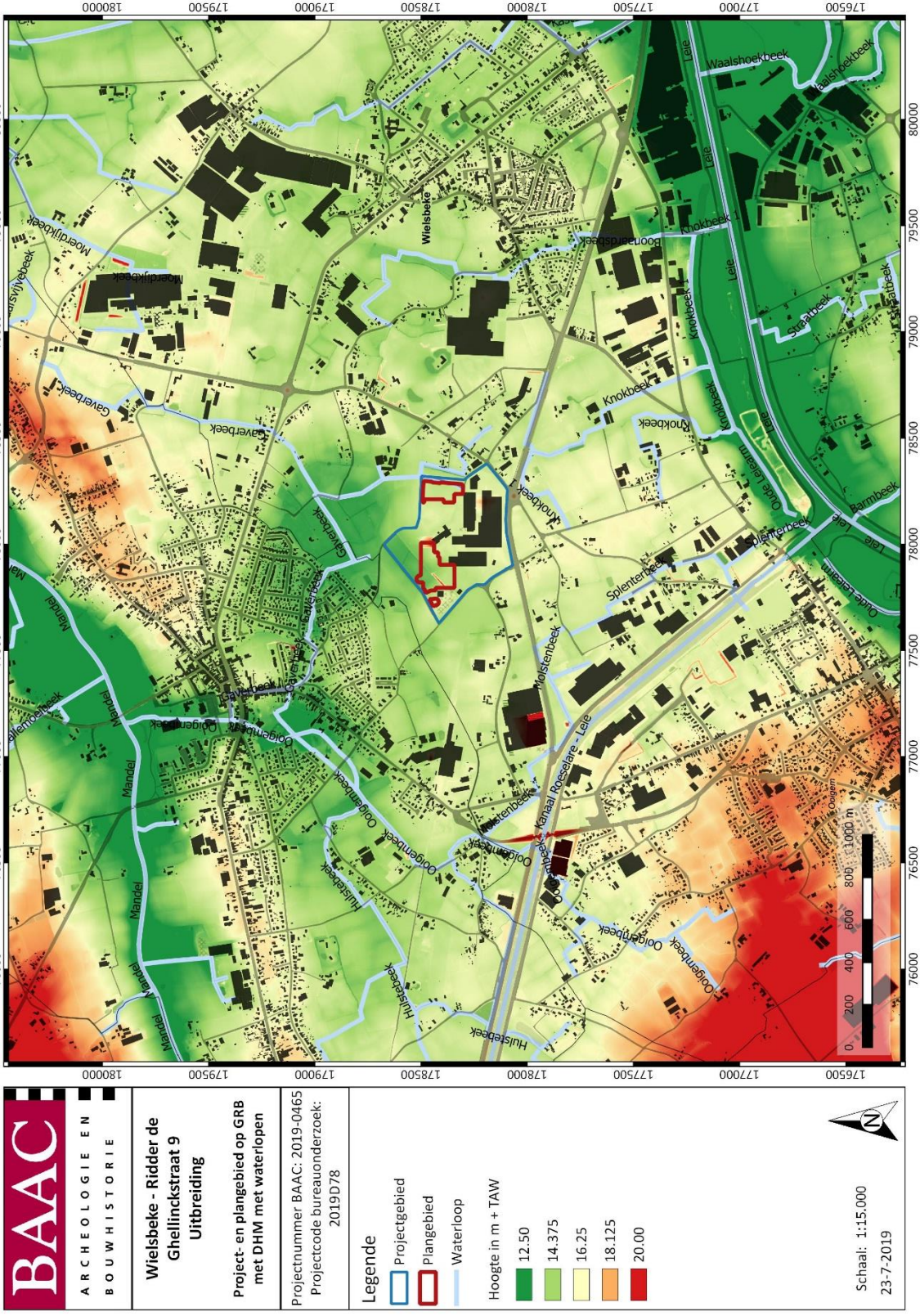
Hieronder volgt een overzicht van het grondgebruik en de aardkundige, hydrografische en fysisch-geografische gegevens van het plangebied.

Topografische situering

De exacte locatie van het project- en plangebied is weergegeven in Plan 1 en Plan 2. Het project- en plangebied is gelegen te Wielsbeke, op het perceel omringd door de Grote Molstenstraat, de Expressweg (N382), de Ridder de Ghellinckstraat, de Gaverstraat en de Palingstraat. De ruime omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 12,5 en 20 m + TAW (Plan 9 en Plan 10). Binnen de verschillende zones van het plangebied zijn de hoogtes verschillend. De zone voor een bezinkingstank bevindt zich op het hoogste punt van het totale plangebied met een hoogte van ca. 15,75 m + TAW. Deze zone is reeds actief in gebruik genomen in de afgelopen jaren door de aanleg van de waterzuivering en aanpassing van de onmiddellijke omgeving voor de aanleg ervan. Deze hele zone ligt hoger dan de onmiddellijke omgeving. In de zone voor diepvriesopslag en expeditie is een hoogteverschil op te merken van ca. 14 m + TAW tot ca. 15 m + TAW. Deze kan verklaard worden door het landgebruik. De hogere zones zijn op dit moment verhard en reeds lange tijd in gebruik als werk- en werfzones. De lage zone is op dit moment een akkerland en heeft vanaf de 18de eeuw geen bebouwing ander gebruik gekend. Het oostelijk deel van het plangebied bevindt zich eveneens ter hoogte van akkerland, maar is gelegen op gemiddeld 15,5 m + TAW. Dit deel van het plangebied is vlak te noemen.

Plan 9: Project- en plangebied op het DHM[10] (1:1; digitaal; 23072019)

[10] AGIV 2019b

Plan 10: Project- en plangebied en ruimere omgeving op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)[11], met aanduiding van de waterwegen (1:1; digitaal; 23072019)

Landschappelijke en hydrografische situering

Het projectgebied is gelegen op de westelijke oever van het Leiedal. Het regionale landschap wordt gedomineerd door een groep langgerekte ovaloïdale, zwak sikkelvormige ruggen, die vaak zuidwest-noordoostelijk georiënteerd zijn. De topvlakken van deze ruggen bereiken een hoogte van 15 tot 17 m + TAW en hebben vaak de neiging noordwaarts zeer langzaam in hoogte te verminderen. Het onderzoeksterrein zelf is gelegen op een zuidelijke uitloper van het ruggencomplex van Oostrozebeke – Wakken.[12]

De regionale hydrografie wordt uiteraard gedomineerd door de Leie, die even ten zuiden van het onderzoeksterrein stroomt. Ten noorden van het onderzoeksterrein worden de heuvelruggen doorsneden door de loop van de Mandel en de Oude Mandel, die via een dal ten noordoosten van het onderzoeksterrein met de Leie in verbinding staat. Lokaal wordt hydrografie bepaalt door verschillende beken die richting beide rivieren afvloeien, zoals de Gaverbeek, de Ooigembeek en de Molstebeek. Deze beken sneden vaak vrij diepe beekdalletjes uit in de heuvels van het ruggencomplex Oostrozebeke – Wakken.[13]

Paleogeen en neogeen (tertiair)

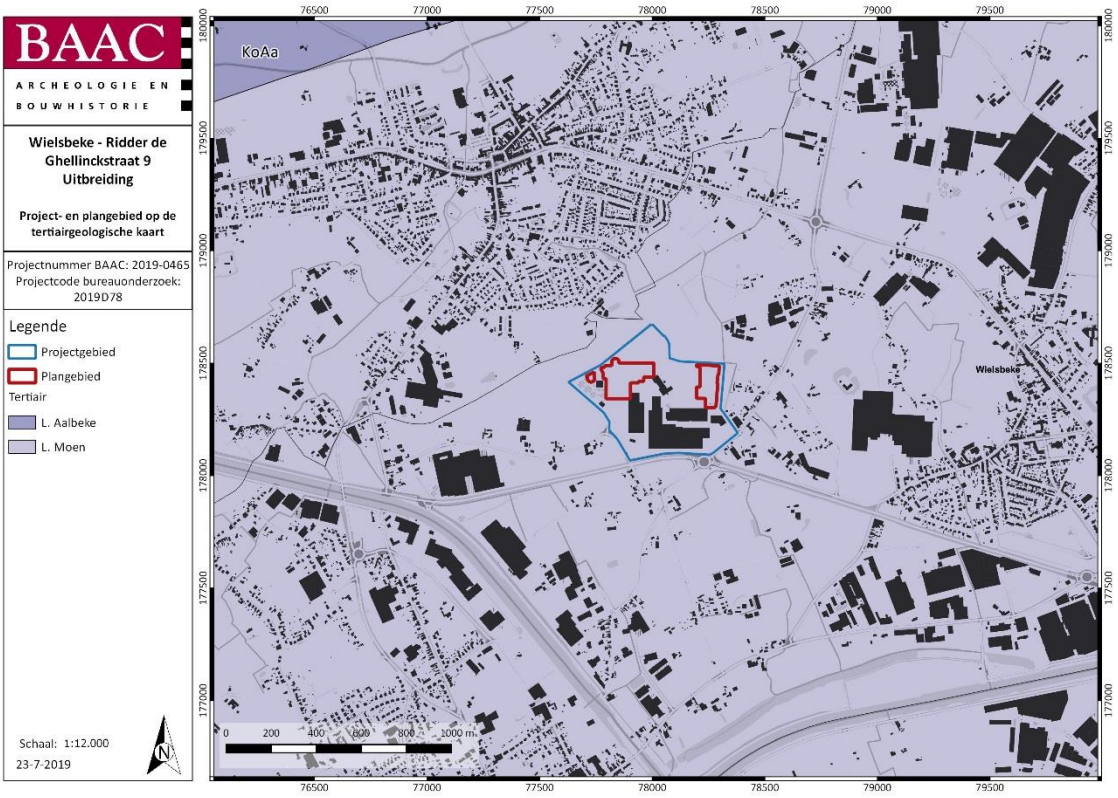
Op basis van de *Databank Ondergrond Vlaanderen*[14] bevindt het projectgebied zich binnen de Formatie van Kortrijk in het Lid van Moen (Plan 11). De Formatie van Kortrijk (Ko) is omschreven als een doorgaans kleiig facies met weinig macrofossielen. Het Lid van Moen (KoMo) vormt een heterogene siltige tot zandige afzetting afhankelijk van de lokalisatie. Het gaat om grijze klei tot silt, kleihoudend, kleilagen. Nummulites planulatus wordt aangetroffen[15].

Quartair

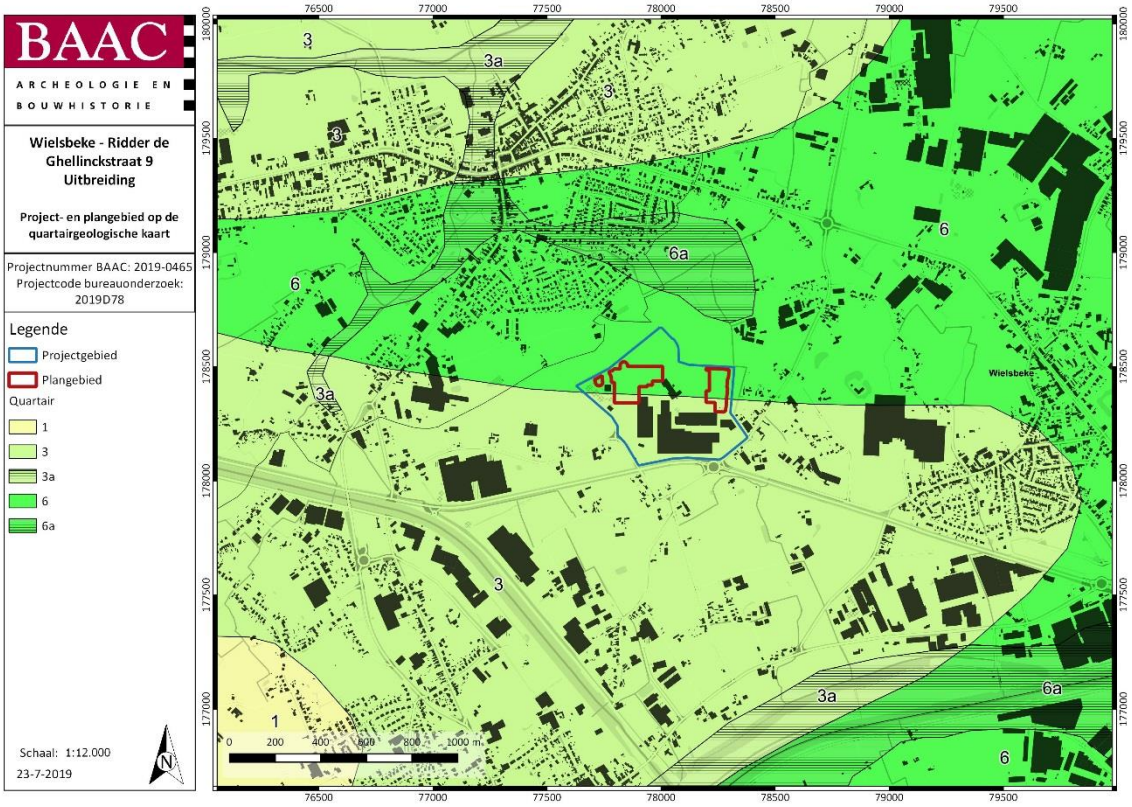
Volgens de quartairgeologische kaart 1:200.000 bevindt het projectgebied zich binnen type 3 (Plan 12). Het gaat om fluviatiele afzettingen van het weichseliaan (laat-pleistoceen), die mogelijk afgedekt zijn met eolische afzettingen, zand tot silt, van het weichseliaan, mogelijk vroeg-holoceen, zand tot zandleem in het noordelijk en centrale gedeelte van Vlaanderen, silt in het zuidelijk gedeelte van Vlaanderen en/of hellingsafzettingen van het quartair.[16]

Volgens de quartairgeologische kaart 1:50.000 (Plan 13) bevindt het projectgebied zich ter hoogte van lithosequentie gF2c en gF2 uit kaartblad 21 (Tielt), waarbij een weichseliaan continentaal lemig neo-fluviaal lithosoom (g) opgevolgd wordt door een weichseliaan fluvioperioglaciale sequentie bestaande uit een bovenste zandige laag, rustend op een lemige laag, rustend op een onderste zandige laag (F2), dat op zich lokaal opgevolgd wordt door een eemiaan continentaal lemig lithosoom (c).[17]

[11] AGIV 2019b
[12] DE MOOR 1997
[13] DE MOOR 1997
[14] DOV VLAANDEREN 2019a; GEOPUNT 2018.
[15] BOGEMANS 2007.
[16] DOV VLAANDEREN 2019b.
[17] BOGEMANS 2007; DE MOOR et al. 1997.

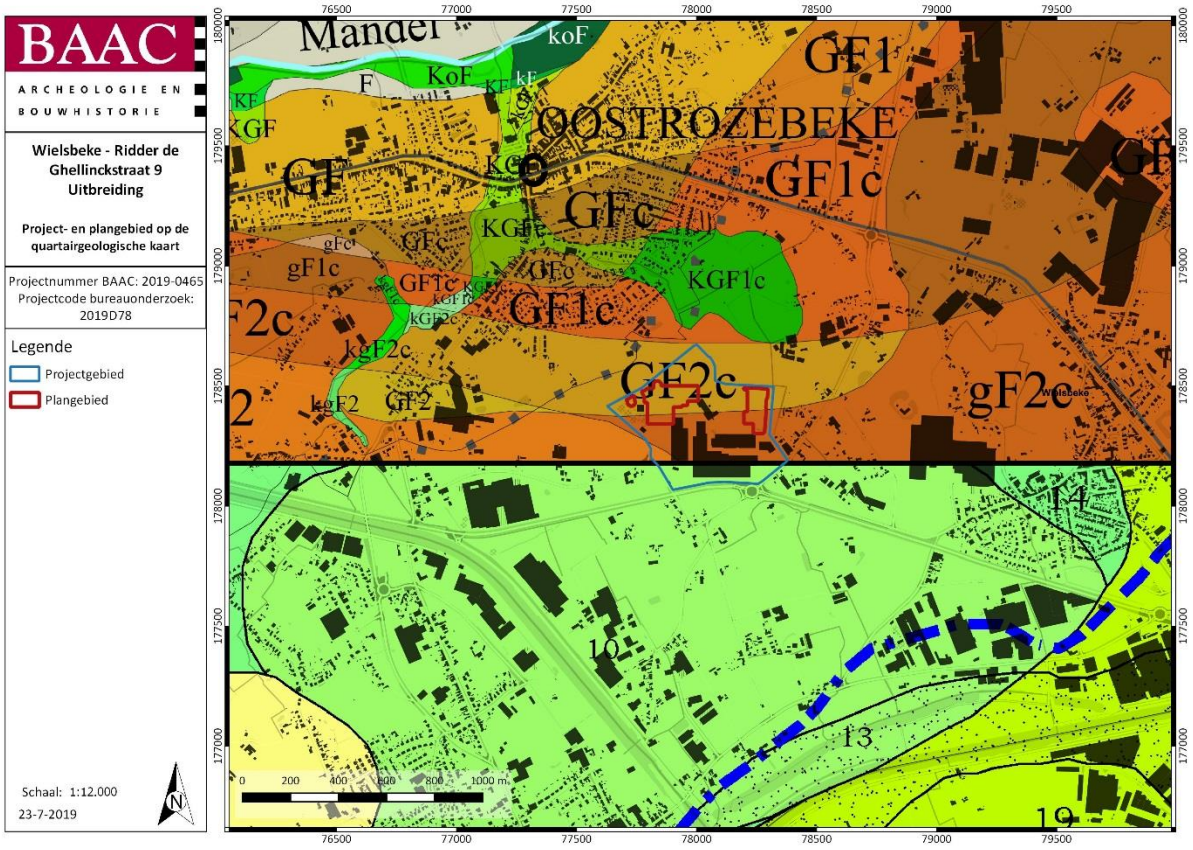

Plan 11: Project- en plangebied op de tertiairgeologische kaart[18] (1:50.000; digitaal; 23072019)

Plan 12: Project- en plangebied op de quartairgeologische kaart[19] (1:200.000; digitaal; 23072019)

[18] DOV VLAANDEREN 2019a
[19] DOV VLAANDEREN 2019b

Plan 13: Project- en plangebied op de quartairgeologische kaart (1:50.000, digitaal; 23072019)

* De karteereenheid is mogelijk afwezig.
E*LPw* Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.
H*Q* Hellingsafzettingen van het Quartair.
F*LPw* Fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

Weichseliaan continentaal	
F	zandig fluvioperiglaciaal lithosoom
F1	zandig op lemig fluvioperiglaciaal lithosoom
F2	zandig op lemig en op zandig fluvioperiglaciaal lithosoom
F4	zandig op lemig op zandig op lemig op zandig fluvioperiglaciaal lithosoom
f1	lemig op zandig fluvioperiglaciaal lithosoom
f3	lemig op zandig op lemig fluvioperiglaciaal lithosoom
n	lemig niveo-eolisch lithosoom
g	lemig niveofluviaal lithosoom
G	zandig niveofluviaal lithosoom

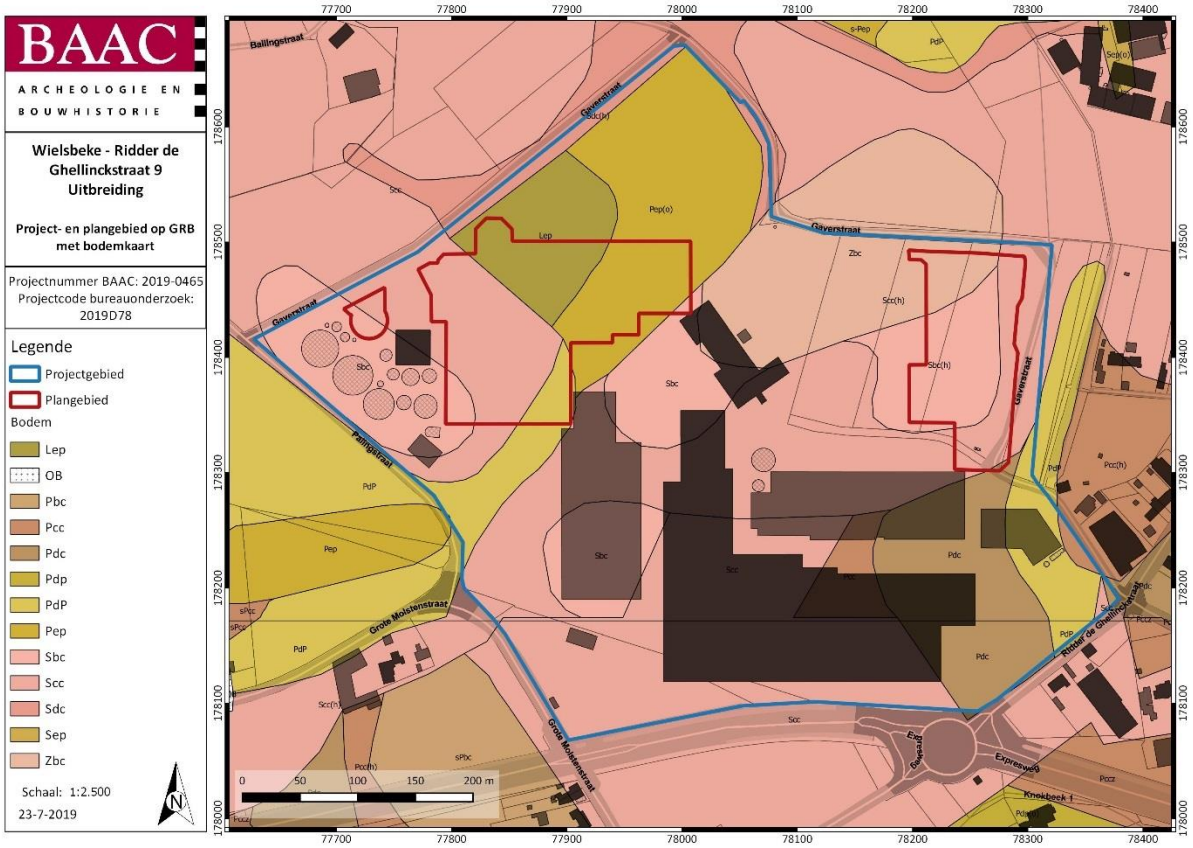
Eemiaan continentaal	
c	lemig lithosoom

Figuur 1: Kenmerken van de quartairgeologische kaart (links 1:200.000; rechts 1:50.000) betreffende het plangebied

Bodem

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen[20] zijn in het plangebied lemig zand(leem)bodems aanwezig. Het gaat om volgende bodemtypes:

- *Scc*, matig droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont,
- *Scc(h)*, matig droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont,
- *Pdc*, matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont,
- *PdP*, matig natte licht zandleembodem zonder profiel of met onbepaald profiel,
- *Sbc*, droge lemig zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont,
- *Sbc(h)*, droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont
- *Lep*, natte zandleembodem zonder profiel,
- *Pep(o)*, natte licht zandleembodem zonder profiel,
- *Zbc*, droge zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont.

Plan 14: Project- en plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (1:1; digitaal; 23072019)

1.3.2 Historisch kader

Het onderzoeksgebied ligt in de huidige gemeente Wielsbeke. In de historische bronnen komt de gemeente pas voor vanaf het einde van de 11de eeuw. De eerste vermelding van 'Wilesbecke' vinden we terug in een akte uit 1075 met betrekking tot de proosdij van Harelbeke. Hierin wordt Albertus de Wilesbecke vermeld. De plaats 'Vilesbeca' wordt in 1092 aangetroffen in de Summa Statorum, waar men spreekt over de opbrengst van het altaar van Wielsbeke. In 1141 wordt het bestaan van een villa, een grote landbouwuitbating, vermeld en in 1170 wordt voor het eerst de huidige vorm 'Wielsbeke' gebruikt. De oudste kerkgeschiedenis van Wielsbeke is grotendeels onbekend. Men vermoed dat er

[20] AGIV 2019a.

een kerkje langs de Leie gebouwd werd in ca. 1400. De kerk lag voorheen mogelijk op de Kokeldries, de oudste wijk in Wielsbeke.[21]

Enkele straten rondom het onderzoeksgebied worden vermeld in historische bronnen en zijn te herkennen op de historische kaarten. De Gaverstraat is gekend onder een oudere benaming, 'de palinck strate', op een kaart bij het renteboek van de heerlijkheden Vijve en Ingelmunster uit 1642. Op de Ferrariskaart (1770-1778) is er voor het eerst aan weerszijden van deze straat bebouwing weergegeven. Op het primitief kadasterplan uit ca. 1830 heeft de straat nog steeds de naam 'paelinck strate'. In 1843 wordt het tracé van de Gaverstraat en Pannenstraat 'Oostroosebekestraet' genoemd op de kaart van de Atlas der Buurtwegen. Kleine hoeves en landarbeiderswoningen bevinden zich langs de straat in deze periode. Sinds de tweede helft van de 20ste eeuw is het verloop van de weg aangepast, na de vestiging van het bedrijf Unilin.[22]

De benaming van de huidige Ridder de Ghellinckstraat blijkt van recente datering. De weg stond in het renteboek van de heerlijkheden Vijve en Ingelmunster uit 1642 bekend als 'de Bree Strate', in het landboek van Wielsbeke uit 1720 als 'De Brede Strate' en 'De Breestraete', 'Breestrate' op kaarten uit het register van de grote tiend van de Sint-Maartensabdij van Doornik in 1756 of 'Breestraet' op de Atlas der Buurtwegen uit 1843. Op de Poppkaart, omstreeks 1850, wordt ze vermeld als 'Chemin d'Oyghem à Oostrosebeke'. De huidige straatnaam werd in 1956 gegeven t.a.v. ridder de Ghellinck d'Elseghem. De familie de Ghellinck bezat vele eigendommen te Wielsbeke. Vanaf het tweede kwart van de 18de eeuw kende deze straat reeds een hoge graad van bebouwing, zo zien we op de schematische weergave van bebouwing in het landbouw van Wielsbeke uit 1720.

Nabij het projectgebied, op de hoek van de Grote Molstenstraat en de Ridder de Ghellinckstraat bevond zich een herberg, 'De Sleerin', die reeds vermeld wordt in 1642 in het renteboek van de heerlijkheden Vijve en Ingelmunster en in 1720 in het landboek van Wielsbeke.[23]

Het deel van de Grote Molstenstraat dat het perceel van het onderzoeksgebied omringd werd de 'strate commende van Roosbeke' genoemd in 1645 of 'strate van Roosbeke naer den Sleerin' in 1720. Op de Atlas der Buurtwegen uit 1843 maakt ze nog deel uit van de 'Palinckstraet'.[24]

1.3.3 Cartografische bronnen

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

[21] IOE 2019.
[22] IOE 2019.
[23] IOE 2019.
[24] IOE 2019.

Ferraris (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van Joseph de Ferraris, een generaal bij de Oostenrijkse artillerie en veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied.[25] Op de Ferrariskaart (Plan 15) is te zien dat het projectgebied gesitueerd is aan de rand van Wielsbeke. In de ruime omgeving van het plangebied bevindt zich verspreide bewoning, soms in de vorm van een omgrachte hoeve, akkerland en hier en daar bebossing en graslanden. Perceelgrenzen worden door middel van een haag of bomenrij duidelijk. Binnen het plangebied zelf bevindt zich voornamelijk gras- en akkerland. Het oosten van het plangebied bevindt zich ter hoogte van een hoevedomein met enkele gebouwen.

Vandermaelen (1846-1854)

Een volgende bron zijn de Vandermaelenkaarten (Plan 16), die gemaakt zijn door Philippe Vandermaelen. Zijn gedetailleerde (schaal 1:20.000) *Carte topographique de la Belgique* is tussen 1846 en 1854 gemaakt en bestaat uit 250 folio's.[26] Ter hoogte van het plangebied worden vooral akkers afgebeeld. Kleine delen van het plangebied bevinden zich ter hoogte van bosgebied. Er loopt mogelijk een weg door een deel van het plangebied (ter hoogte van de geplande diepvriesopslag). Onmiddellijk ten zuiden van het gebouw voor vlokkenproductie bevindt zich eveneens een weg. Er worden geen gebouwen afgebeeld binnen het plangebied.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Een andere 19de-eeuwse kadasterkaart is de Atlas der Buurtwegen (Plan 17). Deze atlas werd opgemaakt in opdracht van de wetgever en had als doel om ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.[27] Enkele perceelgrenzen bevinden zich binnen het projectgebied. Ter hoogte van de geplande ingreep zelf bevinden zich verschillende percelen. Op deze kaart ligt de weg ter hoogte van het geplande gebouw voor vlokkenproductie en bijhorende verharding. Er worden geen gebouwen afgebeeld binnen het plangebied.

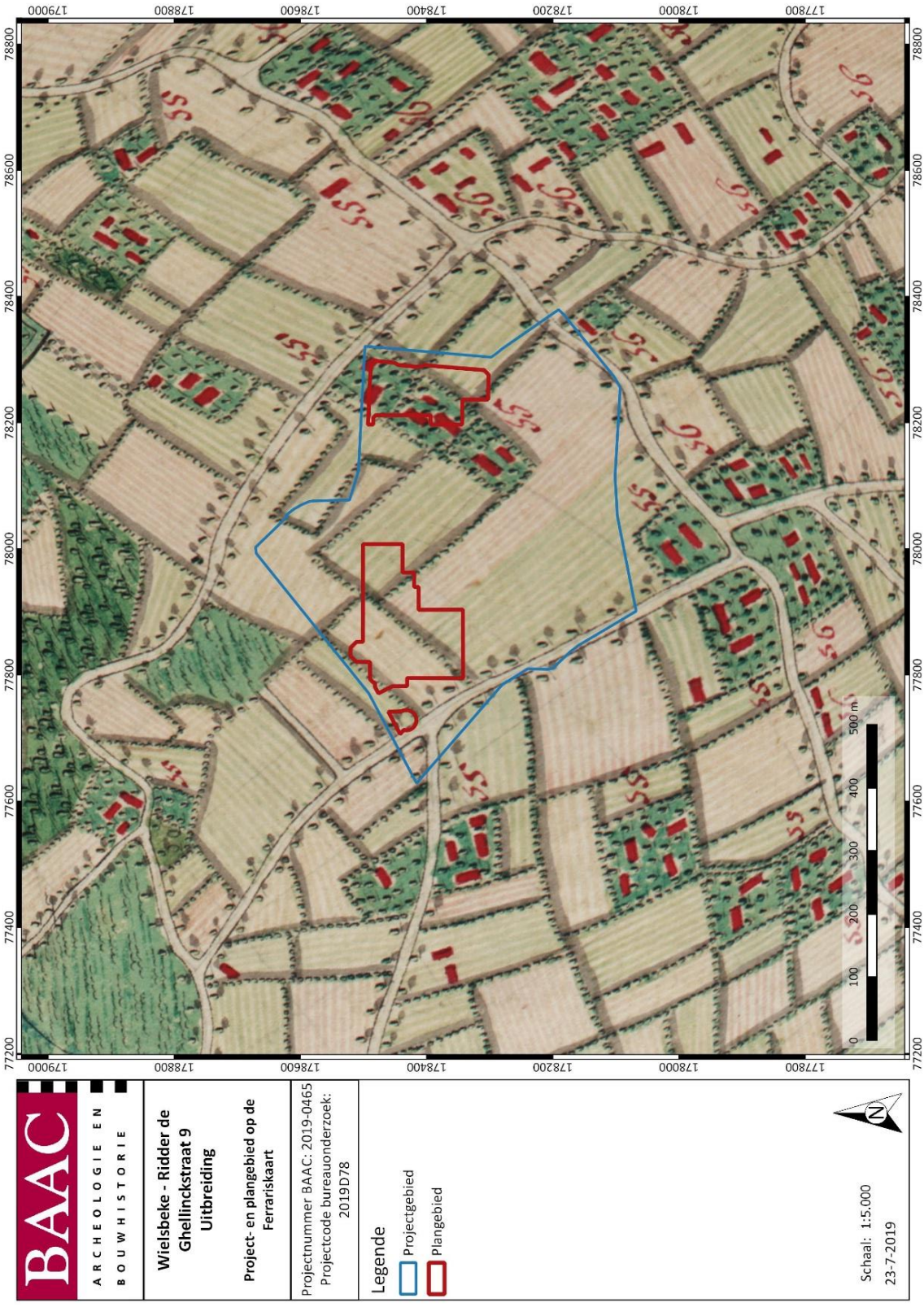
Popp (1842-1879)

De Poppkaarten (Plan 18) zijn het levenswerk van Philippe-Christian Popp (1805-1879). Van 1842 tot aan zijn dood in 1879 werkte hij aan zijn atlas. Ongeveer alle gemeenten van de toenmalige provincies Brabant, Henegouwen, Luik, Oost- en West-Vlaanderen had hij getekend en gedrukt.[28] De situatie op deze kaart is bijna identiek aan deze op de Atlas der Buurtwegen.

Cartesius

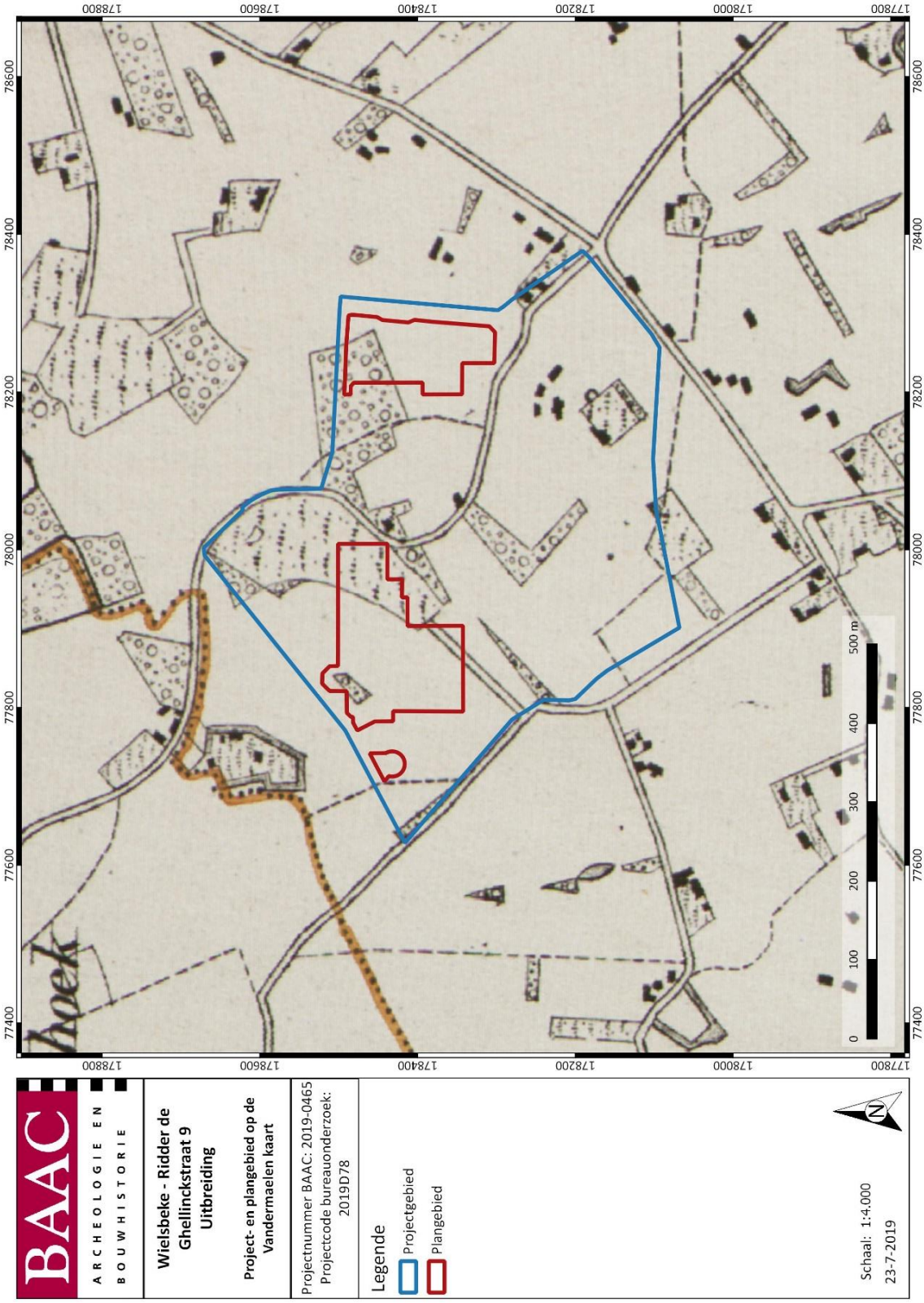
De Cartesius databank werd geraadpleegd, maar leverde geen bijkomende voor het plangebied relevante topografische kaarten op.

[25] KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2019
[26] GEOPUNT 2019d
[27] GEOPUNT 2019c
[28] KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2019

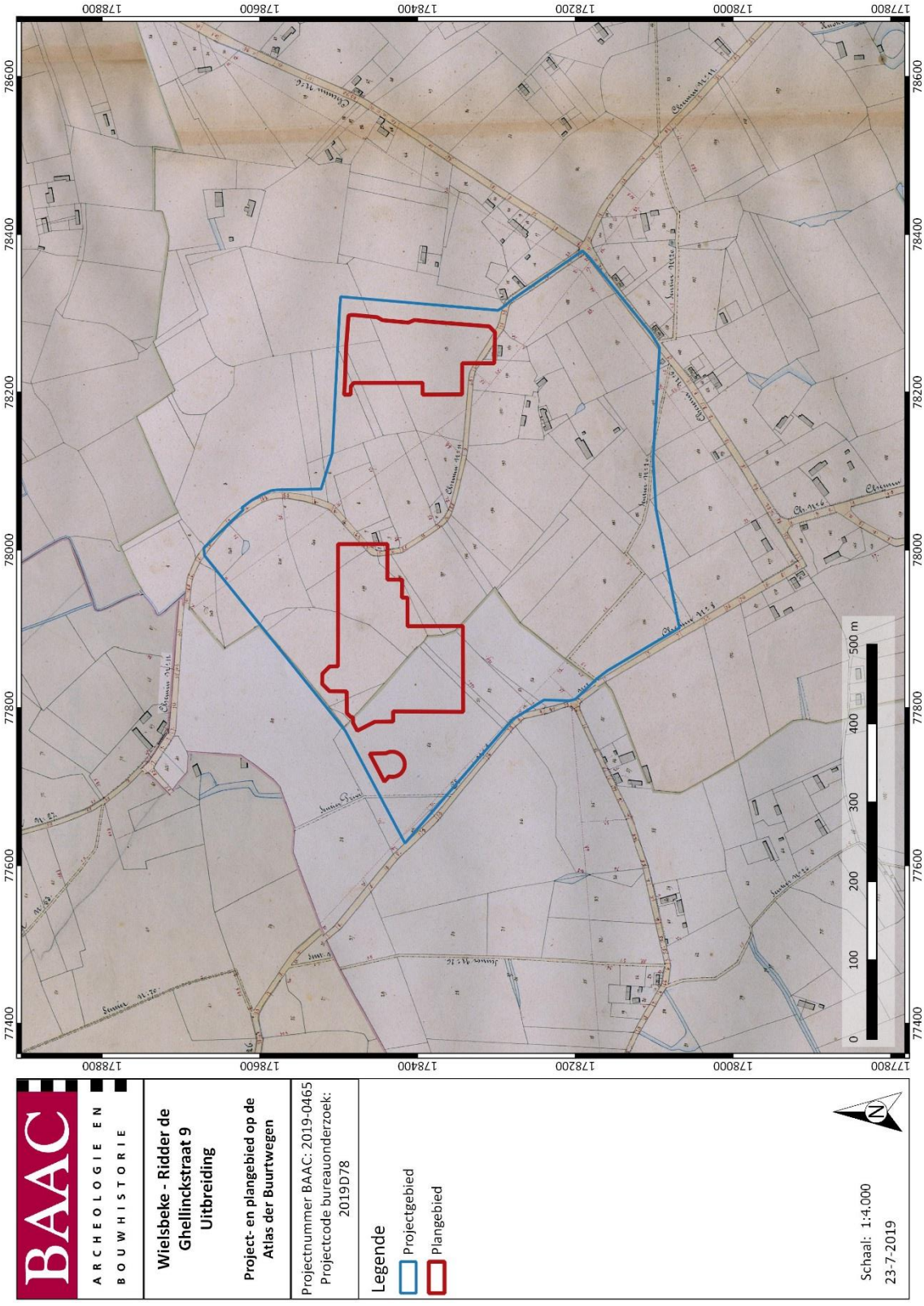
Plan 15: Project- en plangebied op de Ferrariskaart[29] (1:11.520; digitaal; 23072019)

[29] GEOPUNT 2019a

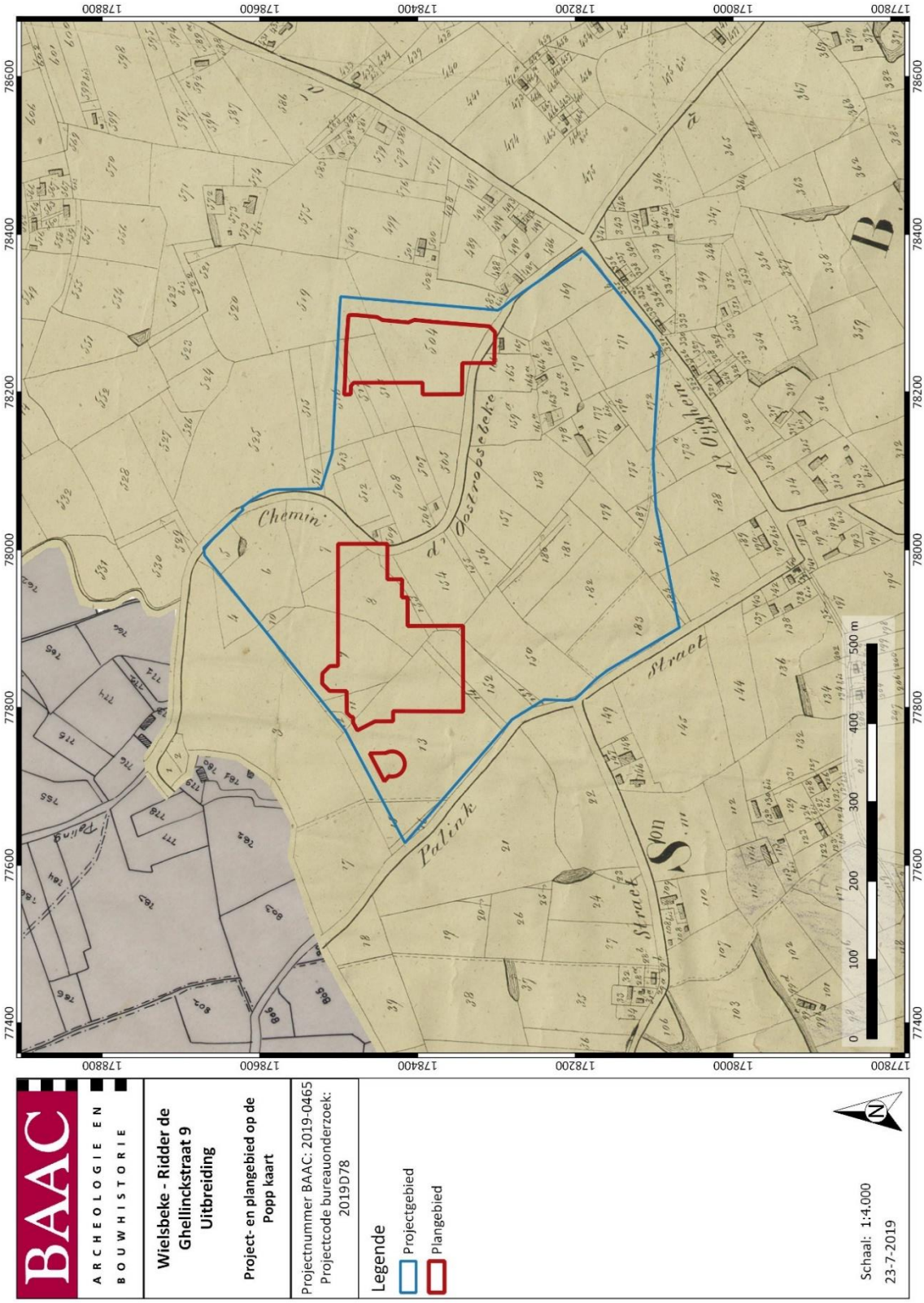
Plan 16: Project- en plangebied op de Vandermaelenkaart[30] (1:20.000; digitaal; 23072019)

[30] GEOPUNT 2019d

Plan 17: Project- en plangebied op de Atlas der Buurtwegen[31] (1:2.500; digitaal; 23072019)

[31] GEOPUNT 2019c

Plan 18: Project- en plangebied op de Poppkaart[32] (onbekend; digitaal; 23072019)

[32] GEOPUNT 2019b

1.3.1 Orthofoto's[33]

Door middel van studie van verschillende orthofoto's kan een beeld verkregen worden van de recente geschiedenis van het project- en plangebied.

Een orthofoto van de toestand in 1971[34] (Plan 19 boven) toont een weg in het oostelijk deel van het plangebied, zoals weergegeven op de Atlas der Buurtwegen en Poppkaart. De geplande ingrepen bevinden zich ter hoogte van diverse percelen met verschillend landgebruik. Het lijkt te gaan om akker- of grasland. Er lopen enkele veldwegen doorheen het plangebied.

De eerstvolgende beschikbare orthofoto, daterend uit de periode tussen 1979 en 1990, toont een toename in activiteit aan in het projectgebied (Plan 19 onder), maar voor het plangebied zelf verandert er weinig. Het terreingebruik lijkt wel geëvolueerd te zijn. Het gaat nog steeds om akker- en graslanden.

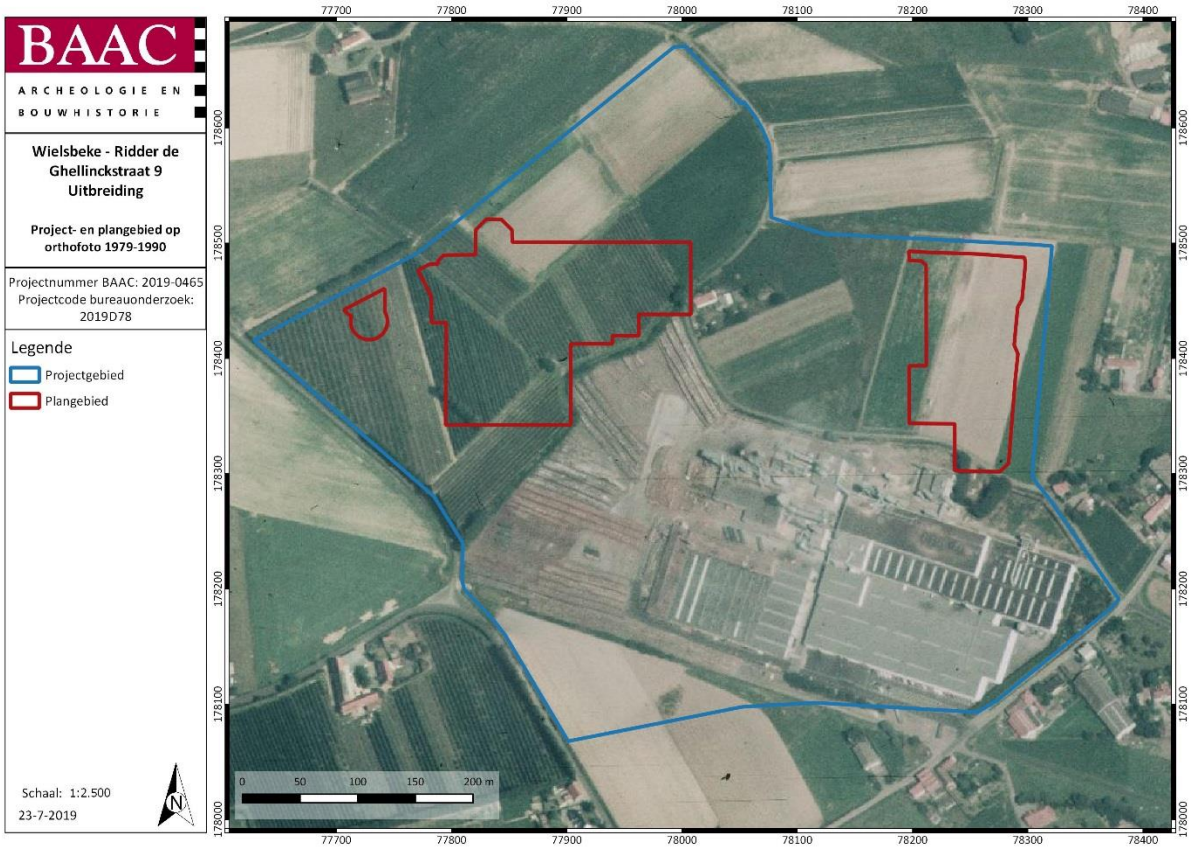
Het fabrieksterrein is op de daaropvolgende orthofoto's (periode 2000-2003 en 2005-2007) duidelijk nog uitgebreid, zowel in noordelijke als in westelijke richting (Plan 20). Een deel van het plangebied is nu verhard (ter hoogte van de geplande diepvriesopslag), de resterende oppervlakte is nog steeds in gebruik als akkerland. De huidige Gaverstraat is nu aanwezig binnen de contour van het plangebied in het oosten, terwijl dat voordien nog de weg was die eveneens op de historische kaarten zichtbaar was.

De hier op volgende jaren gebeuren geen ingrijpende veranderingen meer ter hoogte van het plangebied (Plan 21). Het plangebied blijft voornamelijk in gebruik als akkerland met delen van het plangebied die verhard zijn of minstens aangereden of aangelegd voor opslag van materialen.

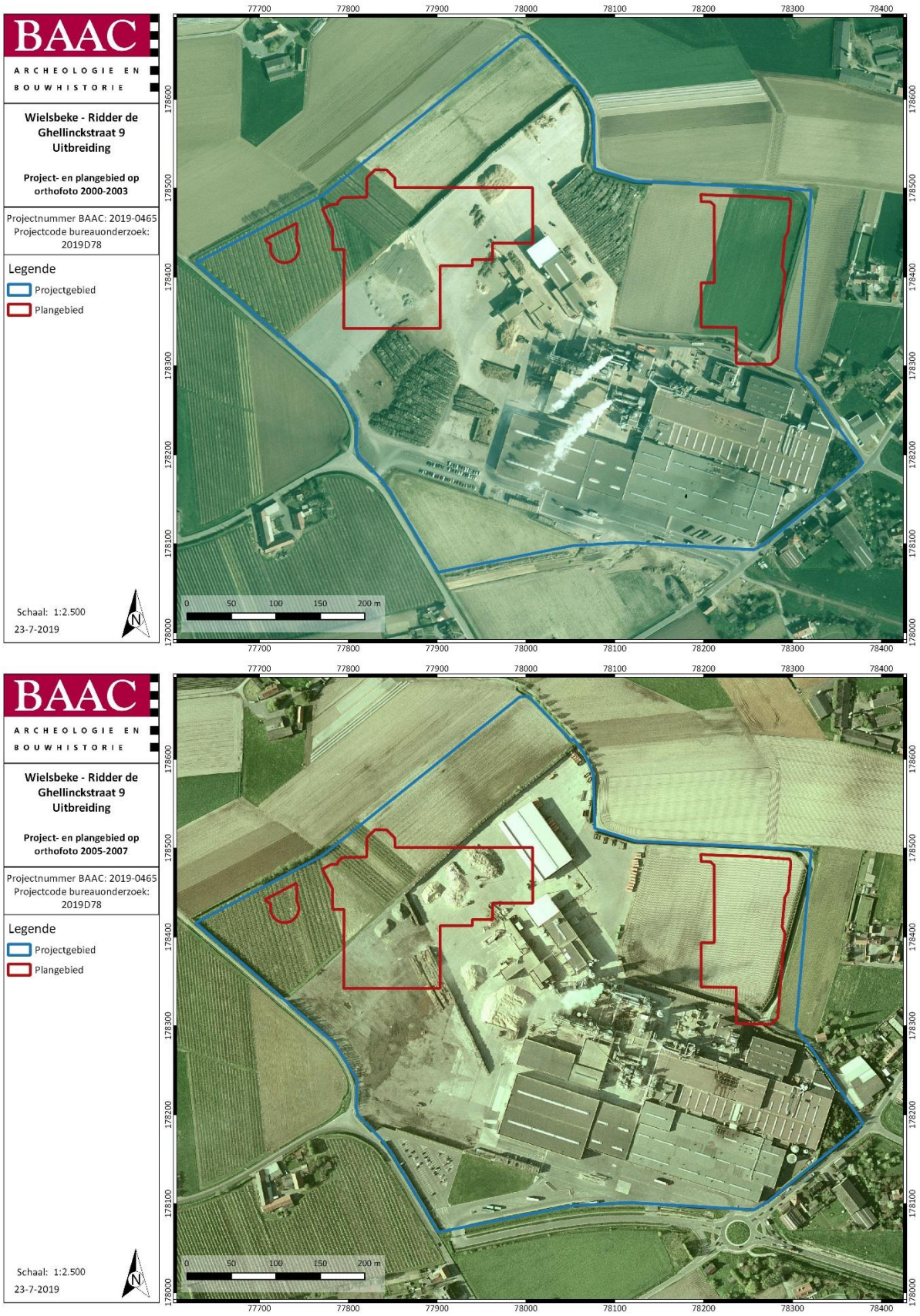
De meest recente orthofoto toont ter hoogte van de geplande ingrepen akkerland en een zone met verharding of steenslag (Plan 22).

[33] AGIV 2019e
[34] AGIV 2019d

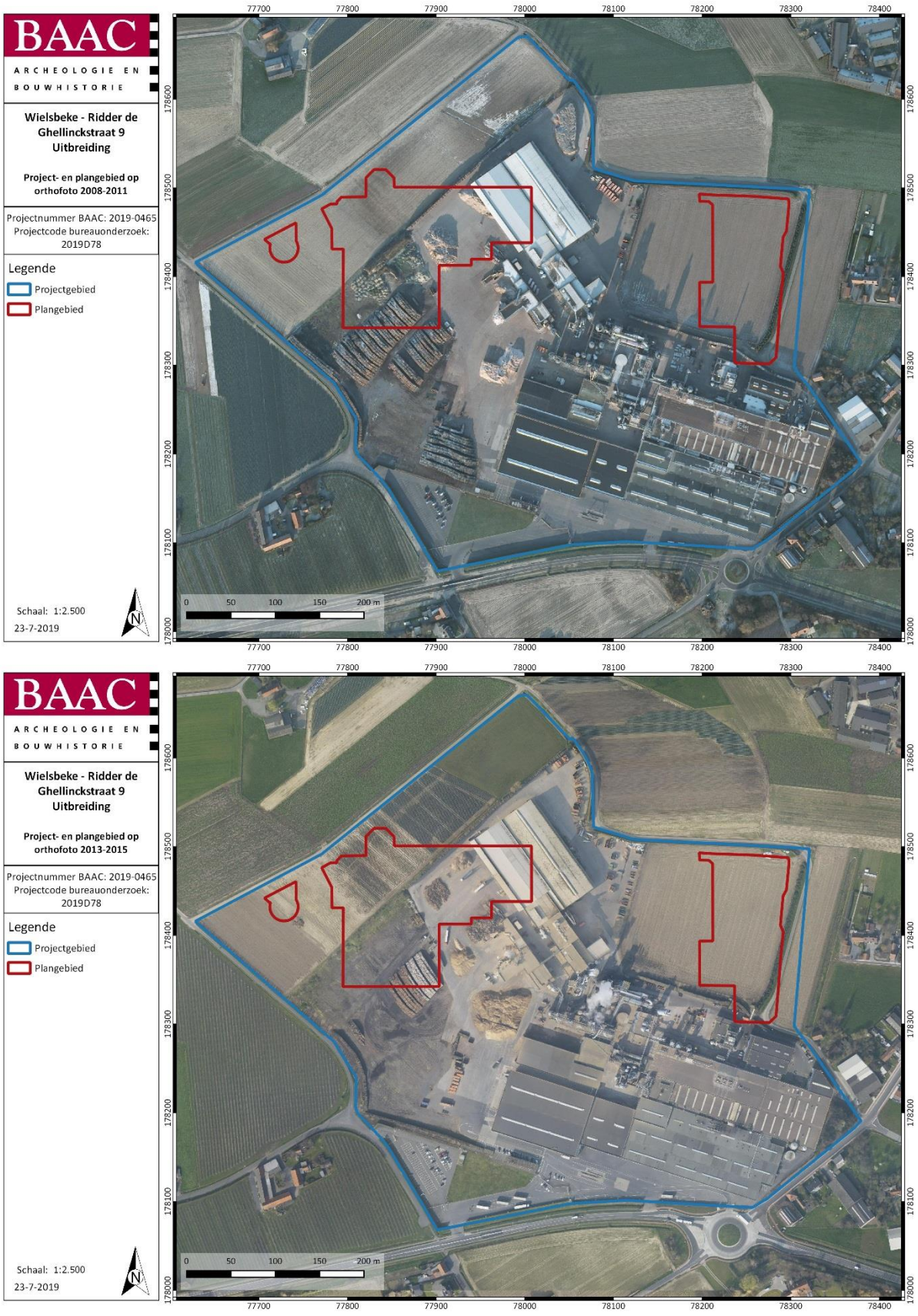

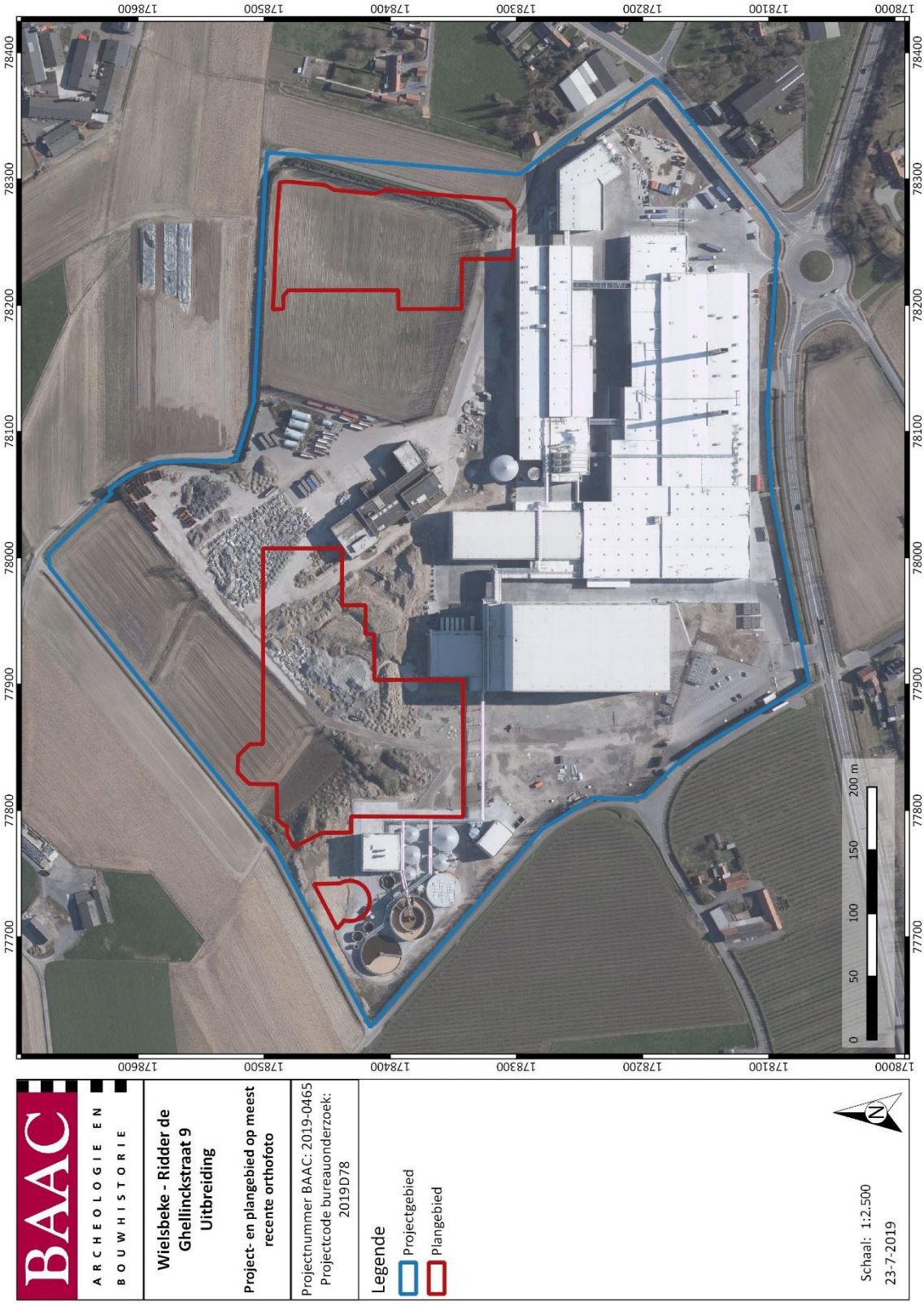
Plan 19: Project- en plangebied op orthofoto's uit 1971 (boven) en 1979-1990 (onder) (1:1; digitaal; 23072019)

Plan 20: Project- en plangebied op orthofoto's uit 2000-2003 (boven) en 2005-2007 (onder) (1:1; digitaal; 23072019)

Plan 21: Project- en plangebied op orthofoto's uit 2008-2011 (boven) en 2013-2015 (onder) (1:1; digitaal; 23072019)

Plan 22: Project- en plangebied op de meest recente orthofoto (1:1; digitaal; 23072019)

1.3.2 Archeologisch kader

Centrale Archeologische Inventaris

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het project- en plangebied.

Voor het projectgebied zelf zijn enkele archeologische waarden gekend, afkomstig uit archeologisch vooronderzoek dat plaatsvond binnen de contouren van het projectgebied. Deze worden later besproken.[35] Rondom het projectgebied werd bijkomend een aantal meldingen teruggevonden (Plan 23).

Het dichtstbijzijnde gekende archeologische restant in de omgeving van het project- en plangebied werd aangetroffen op ca. 1 km van het onderzoeksgebied. Het gaat hier om enkele steentijdartefacten (77049, 71004, 70260) en ijzertijdartefacten (77049, 76713, 70260), Romeinse brandrestengraven (76713), late ijzertijd tot vroeg-Romeinse bewoningssporen en middeleeuwse artefacten en bewoningssporen (207079, 76713, 74273, 74272).

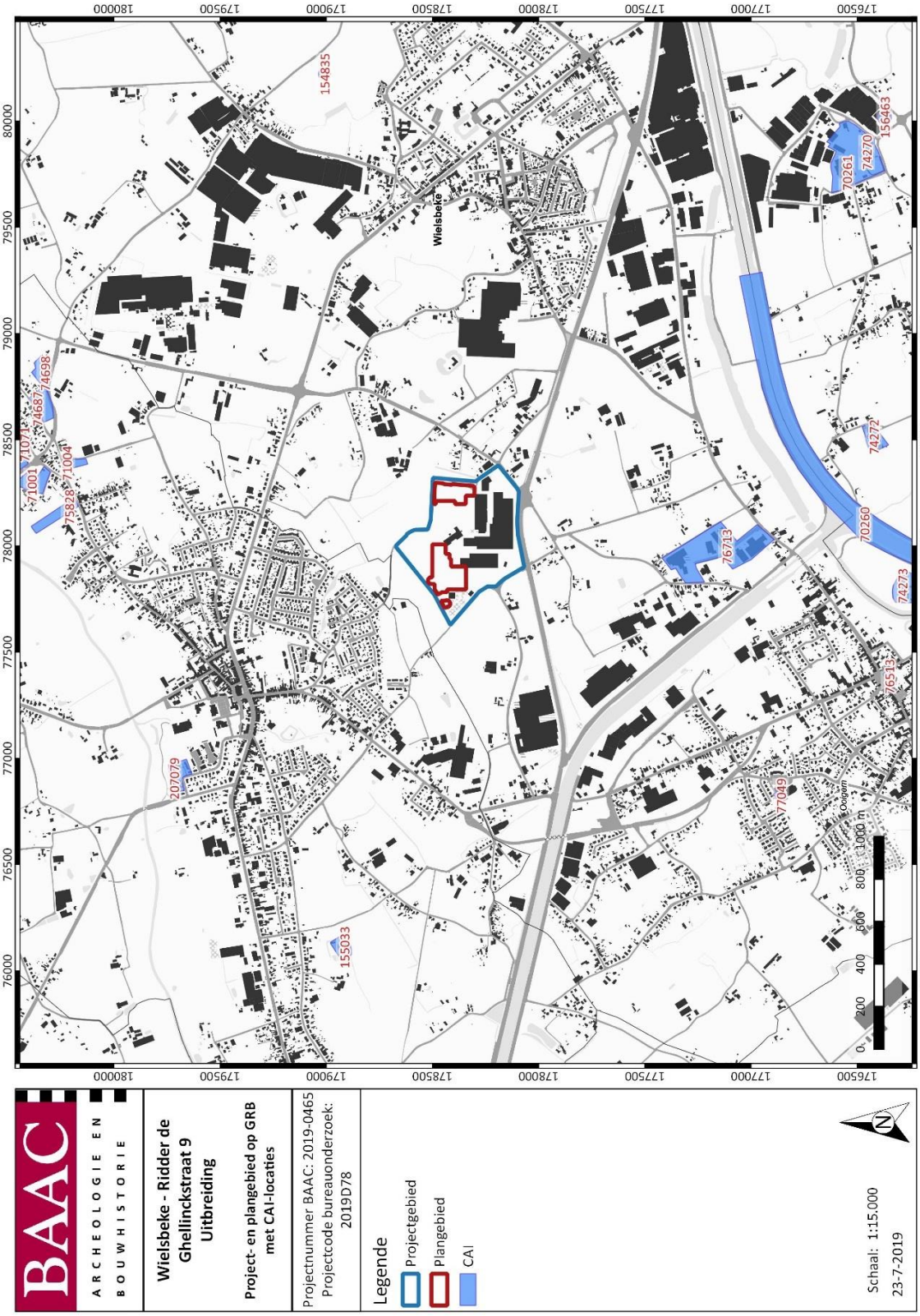
Verderop, ca. 1,5 km verwijderd van het onderzoeksgebied, werden enkele losse vondsten uit de steentijd, metaaltijden en de Romeinse periode aangetroffen. In de ruimere omgeving, binnen een straal van 2 km vanaf het onderzoeksgebied bevinden zich nog enkele gekende archeologische resten. Het gaat hier veelal om losse vondsten uit diverse periodes en enkele indicators van sites met walgracht op basis van cartografische gegevens.

[35] CAI 2019.

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.[36]

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
207079	KUILEN EN PAALSPOREN EN ENKELE FRAGMENTEN AARDEWERK (VOLLE MIDDELEEUWEN)
77049	HOUTSKOOLRIJKE KUIL (LATE IJZERTIJD)
71004	LOSSE VONDSTEN: 1 KERN, 1 KLING (STEENTIJD)
75828	LOSSEN VONDSTEN: 1 KERN, 3 AFSLAGEN, 1 KLING, 1 FRAGMENT VAN EEN AFHAKING (STEENTIJD)
76713	GEPOLIJSTE BIJL, ENKELE SILEXARTEFACTEN (STEENTIJD), ENKELE AARDEWERKVONDSTEN (IJZERTIJD), EEN 5-TAL ROMEINSE BRANDRESTENGRAVEN (VELDGRAVEN), HUTKOM, GEBOUWPLATTEGROND VAN EEN HOOFDGEBOUW, ENKELE SPIEKERS, 2 WATERPUTTEN, GRACHTENSYSTEEM, SILO (LATE IJZERTIJD-VROEG-ROMEINS), ZEEPWAARKRUIKJE (MIDDEN-ROMEINSE TIJD), AARDEWERK (MIDDELEEUWEN), EEN HUTKOM (VROEGE MIDDELEEUWEN?), EEN HOOFDGEBOUW, WATERKUIL, PERCELLERING (VOLLE MIDDELEEUWEN)
74273	INDICATIE VAN EEN SITE MET WALGRACHT DOOR MIDDEL VAN CARTOGRAFIE (LATE MIDDELEEUWEN), GEBOUWEN EN DEEL VAN OMGRACHTING NOG BEWAARD
70260	LOSSE VONDSTEN: DIVERSE SCHRABBERS, GERETOUCHEERDE AFSLAGEN, KLINGEN, PIJLPUNT EN SPITS (STEENTIJD), AARDEWERK (IJZERTIJD), AARDEWERKFRAGMENT EN TEGULA (ROMEINSE TIJD)
74272	INDICATIE VAN EEN SITE MET WALGRACHT DOOR MIDDEL VAN CARTOGRAFIE (LATE MIDDELEEUWEN), OMGRACHTING NIET MEER BEWAARD
71001	LOSSE VONDST: EEN GERETOUCHEERD ARTEFACT
74687	LOSSE VONDST: EEN KERNFRAGMENT, EEN MANTELAFSLAG
155033	HOEVE: OORSPRONG 13DE EEUW DOOR MIDDEL VAN ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK
154835	GRAFHEUVEL: DOOR MIDDEL VAN LUCHTFOTOGRAFIE
70261	LOSSE VONDST: ROMEINS AARDEWERK
74270	SITE MET WALGRACHT: OP BASIS VAN DE POPPKAART
156463	HOEVE: MIDDELEEUWS OP BASIS VAN LOSSE VONDSTEN AARDEWERK EN MAJOLICA

[36] CAI 2019

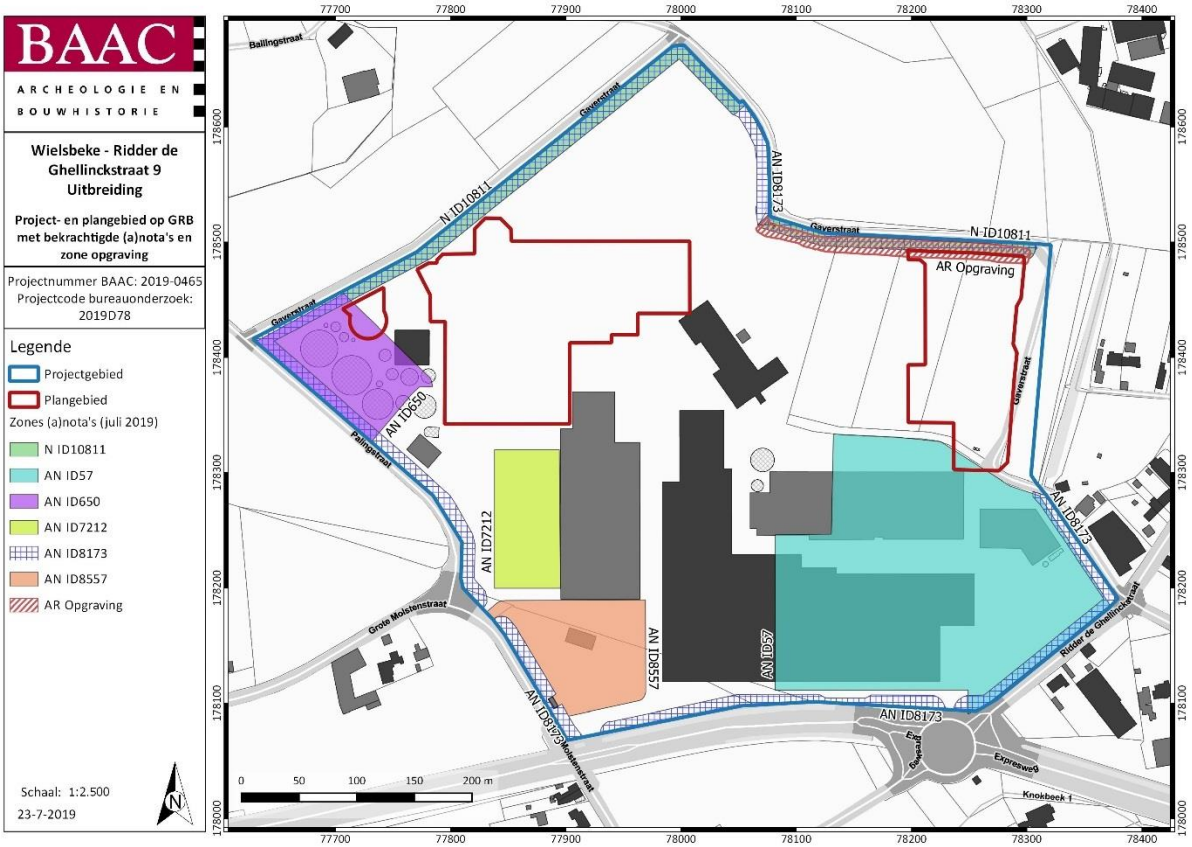

Plan 23: Project- en plangebied en omgeving op de CAI-kaart[37] (1:1; digitaal; 23072019)

[37] CAI 2019

Bekrachtigde archeologienota's en nota's binnen het projectgebied

Er gebeurden reeds verschillende archeologische vooronderzoeken binnen het projectgebied. Deze worden weergegeven op onderstaand plan. De belangrijkste waarnemingen en conclusies worden per archeologienota of nota hieronder besproken.

Plan 24: Project- en plangebied met aanduiding van locaties met bekrachtigde archeologienota's (1:1; digitaal, 23072019)

Archeologienota ID57

In mei 2016 schreef BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota zonder ingreep in de bodem voor het gebied tussen de Grote Molstenstraat, Gaverstraat, N382 en Ridder de Gellinckstraat.[38] Deze archeologienota werd toen geschreven naar aanleiding van de geplande sloop van de oude fabriek en de bouw van de nieuwe fabriekshallen. Op basis van het gevoerde onderzoek, met name een bureauonderzoek, werd geen verder archeologisch onderzoek aanbevolen, gezien het plangebied reeds grotendeels was verstoord door de op dat moment aanwezige fabrieksgebouwen.

Archeologienota ID650[39]

In september van 2016 schreef BAAC Vlaanderen bvba wederom een archeologienota in functie van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag, ditmaal voor de bouw van een waterzuiveringscentrale. De aflijning van het plangebied van deze archeologienota is te zien op Figuur

[38] CORNELIS 2016
[39] DEMOEN 2016 ; DEMOEN et al. 2017

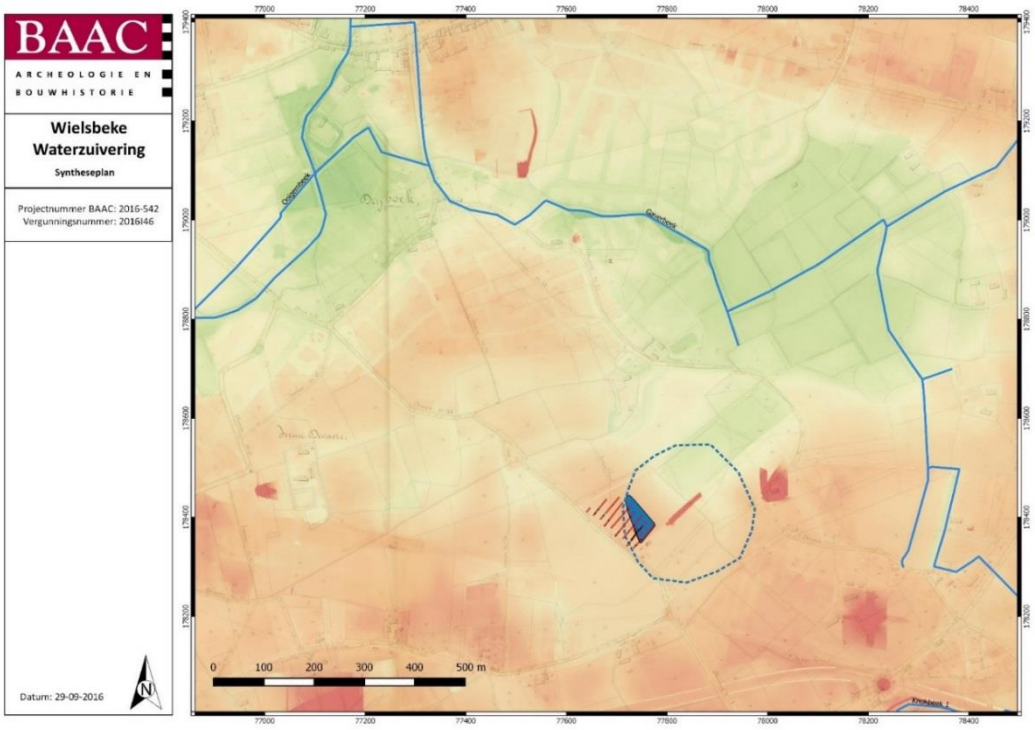
2. De resultaten van het proefsleuvenonderzoek dat volgde op het bureauonderzoek en uitgevoerd werd in augustus van 2017 wees het volgende uit:

"Hieruit kwamen geen interessante archeologische vondsten aan het licht. Er werden enkel een aantal kuilen en greppels aangetroffen. Slechts één kuil en één greppel zijn mogelijk van middeleeuwse oorsprong. Deze sporen behoren mogelijk tot de rand van een woonerf uit de volle middeleeuwen (1000 tot 1200 n.Chr.). De kern van deze nederzetting – die vrijwel alle interessante elementen van deze nederzetting omvat, zoals woonhuizen, bijgebouwen, waterputten,… - ligt waarschijnlijk net ten oosten van het onderzoeksterrein. Binnen het onderzoeksterrein worden geen bijkomende interessante sporen of structuren gerelateerd aan deze nederzetting verwacht. De andere sporen zijn hoogstwaarschijnlijk te relateren aan recentere percelering, sporen van landbewerking en natuurlijke sporen. Gezien deze sporen geen samenhang vertoonden, erg geïsoleerd lagen van andere archeologische sporen en er bijgevolg moeilijk een interpretatie aan gekoppeld worden, zijn deze sporen niet als archeologisch waardevol bestempeld."

Over de bodemopbouw werd volgende geschreven:

"De profielen worden aan het oppervlak gekenmerkt door twee of meer lagen die een ca. 25 tot 60 cm dikke bouwvoor vormen (Aap-horizonten). In de meeste gevallen bevindt zich tussen beide echter nog een sterk heterogene menglaag, die door zware bioturbatie en/of ploegactiviteiten is ontstaan (respectievelijk A/C- of A/Cp-horizonten). Deze menglaag kan sterk variëren in dikte maar is meestal ca. 25 cm dik." "Een groot deel van het oorspronkelijke bodemprofiel is verwijderd bij latere landbouwactiviteiten. In de meeste gevallen is deze aftopping/verstoring tot op de moederbodem gebeurd."

Het onderzoeksgebied van deze archeologienota werd vervolgens aangeduid als een Gebied Geen Archeologie (GGA). Een klein deel van de geplande ingrepen voor het huidige plangebied vallen binnen deze zone.

Figuur 2: Zicht op het plangebied van Archeologienota ID650, met aanduiding van de vermoede locatie van een nederzetting (uit: DEMOEN et al. 2017*)*

Archeologienota ID7212[40]

Bij het begin van 2018 schreef BAAC Vlaanderen bvba een nieuwe archeologienota voor dit plangebied in functie van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag voor de bouw van een uitbreiding van de diepvriesopslag. De aflijning van het plangebied van deze archeologienota is te zien op Figuur 3 (blauwe rechthoek) in combinatie met de ingrepenzones van voorgaande archeologienota's binnen dit projectgebied. De geplande ingrepen voor deze archeologienota bleken binnen de vermoedelijke locatie van de nederzetting te vallen, die afgebakend werd gedurende het vooronderzoek voor archeologienota ID650, waardoor een proefsleuvenonderzoek werd geadviseerd en uitgevoerd.

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd in april 2018. De resultaten hiervan wezen het volgende uit:

"Gezien de grootschalige vernietiging van het bodemarchief tijdens recente bodemingrepen, is het onmogelijk na te gaan of de vermoedelijke middeleeuwse nederzetting zich over het onderzoeksterrein uitstrekte. De aangetroffen bodem kan – in tegenstelling tot aangegeven op de bodemkaart – als een OT-bodem geclassificeerd worden."

"Behalve enkele archeologisch vrijwel irrelevante restanten van extensieve inrichting en exploitatie van het onderzoeksterrein, omvat het bodemarchief ter hoogte van het onderzoeksterrein geen archeologische vindplaatsen. De archeologische waarde van het terrein wordt dan ook erg laag ingeschat."

Uit de profielen van het proefsleuvenonderzoek kon voor deze zone bepaald worden dat verstoring van de bodem plaatsvond tot aanzienlijke diepte, waarbij de profielen werden gekenmerkt door ten minste twee tot vier kalkrijke 55 tot 100 cm dikke ophogingspakketten met veel bouwmateriaal, puinfragmenten en eventueel bewerkt opgehoogd moederbodem materiaal. De oorspronkelijke zandlemige donkerbruine bouwvoor kwam hieronder voor met een sterk verbrokkeld uiterlijk, veel moederbodem brokken, baksteenspikkels en ingespoelde humusvlekken van de ophogingspakketten (A/C- of AC-horizont).

Er werd geen vervolgonderzoek geadviseerd wegens het ontbreken van enige waardevolle archeologische vindplaats of ensemble en het bijhorend ontbreken van enig potentieel op kennisvermeerdering.

[40] DEMOEN & SCHEERS 2018

Figuur 3: Zicht op het plangebied van archeologienota ID7212 (blauwe rechthoek) (DEMOEN & SCHEERS 2018) ten opzichte van eerdere aanvragen en de locatie van de vermoede nederzetting, vastgesteld tijdens het onderzoek van Archeologienota ID650 (obv: CORNELIS 2016 en DEMOEN et al. 2017)

Archeologienota ID8173[41]

In de zomer van 2018 schreef BAAC Vlaanderen bvba een bijkomende archeologienota voor dit projectgebied in het kader van de geplande aanleg van een groenbuffer aan de rand van het projectgebied.

In het kader van deze archeologienota werden een bureaustudie, een terreinbezoek en enkele controleboringen uitgevoerd. Het besluit bleek als volgt:

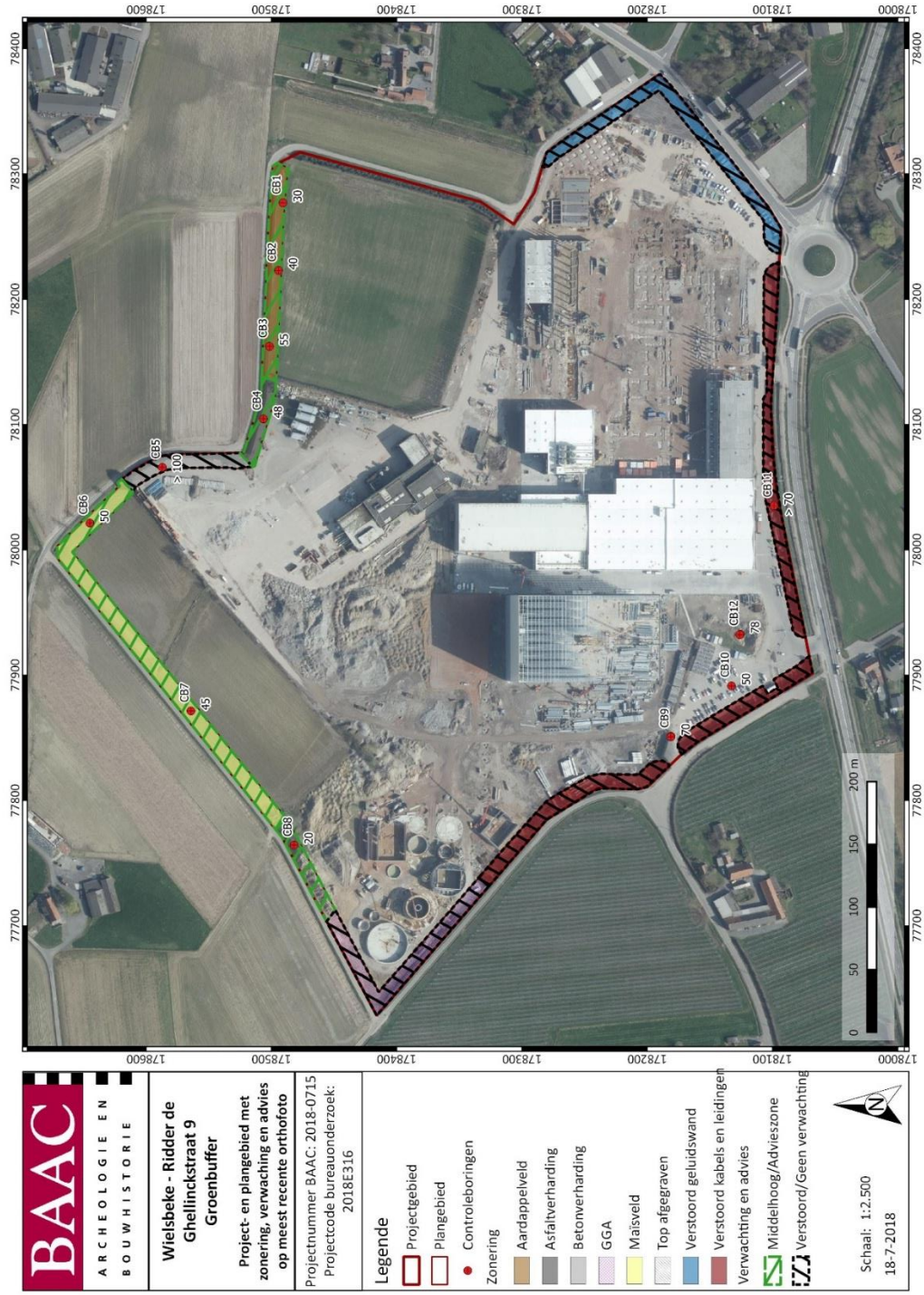
"Samenvattend kan gesteld worden dat de archeologische verwachting voor het grootste deel van het projectgebied zeer laag is. Dit geldt in de eerste plaats voor de zones die reeds verstoord werden door de aanleg en het verleggen van kabels en leidingen en ter hoogte van de betonverharding. Een deel van het plangebied echter kan nog archeologisch waardevol zijn en lijkt niet verstoord."

"In de zones met middelhoge verwachting is kennispotentieel mogelijk. Hoewel de breedte van het plangebied eerder beperkt (10-11,5 m) is, kan verder onderzoek in deze zones wel leiden tot een concreter beeld van de verdere archeologische verwachting binnen het totale projectgebied. Indien ontwikkelingen in een latere fase zullen gebeuren in deze zones kan op basis van dit vervolgonderzoek

[41] CORNELIS 2018a ID8173

een nauwkeuriger verwachting opgesteld worden. Elke aanwijzing aangetroffen bij vervolgonderzoek betekent een kennisvermeerdering voor het plan-, projectgebied en zijn omgeving.

Een advieszone (7.907 m²) werd afgebakend op basis van deze zones met middelhoge verwachting en zichtbaar gemaakt op Plan 26." (Plan 26 hieronder afgebeeld als Figuur 4)

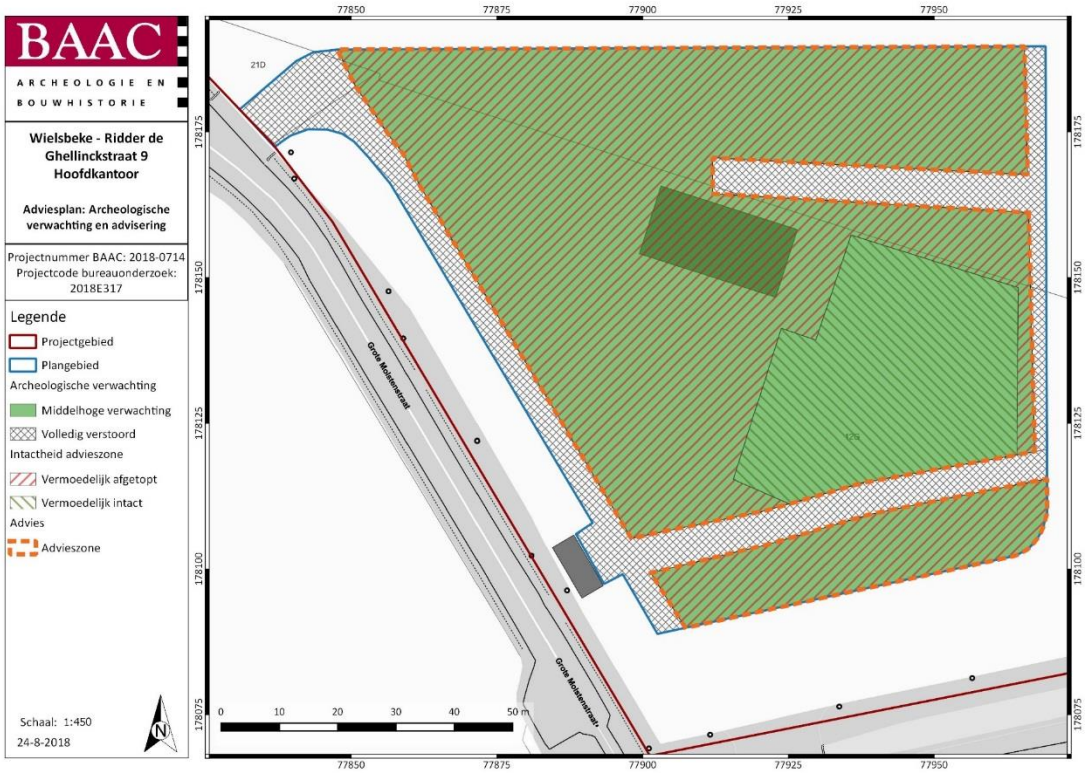
Figuur 4: Project- en plangebied van archeologienota ID 8173 op de toenmalig meest recente orthofoto met aanduiding van de archeologische verwachting en bijhorende beschrijving van de zone (CORNELIS 2018a)

Een proefsleuvenonderzoek werd geadviseerd. Dit werd uitgevoerd op 26 maart 2019 en gerapporteerd in Nota ID10811 (zie verder).

Archeologienota ID8557[42]

Naar aanleiding van de geplande bouw van een nieuw hoofdkantoor werd in de zomer van 2018 een nieuwe archeologienota opgesteld voor het projectgebied. Uit het uitgevoerde bureauonderzoek bleek dat binnen het projectgebied vanaf het midden van de 20ste eeuw vele ingrepen plaatsvonden die de bodemopbouw in diverse mate verstoorden. In het plangebied zelf werd een groot deel voorzien van verharding voor parkeergelegenheid en kantoor- en opslagruimte.

Op basis van een terreinbezoek en controleboringen die uitgevoerd werden in het kader van een andere archeologienota binnen het projectgebied kon vastgesteld worden dat een klein deel van het dit plangebied volledig verstoord werd door voorgaande ingrepen. Het overige deel kreeg een middelhoge archeologische verwachting toegeschreven, waarbij verwacht werd dat eventueel aanwezige sporen minstens gedeeltelijk intact zouden aanwezig kunnen zijn onder de bestaande verharding of ophoging. Het potentieel op kennisvermeerdering binnen de geplande ingreep voor de bouw van het nieuw hoofdkantoor met ondergrondse parkeergelegenheid was groot. Er werd een vervolgonderzoek geadviseerd binnen de zones met middelhoge archeologische verwachting, waar intacte archeologische waarden aanwezig konden zijn.

Figuur 5: Adviesplan: Plangebied met zones archeologische verwachting, mate van verwachte intactheid van de advieszone en afbakening van de totale advieszone (CORNELIS 2018b)

Het proefsleuvenonderzoek werd inmiddels uitgevoerd en gerapporteerd in Nota ID10534 (zie verder).

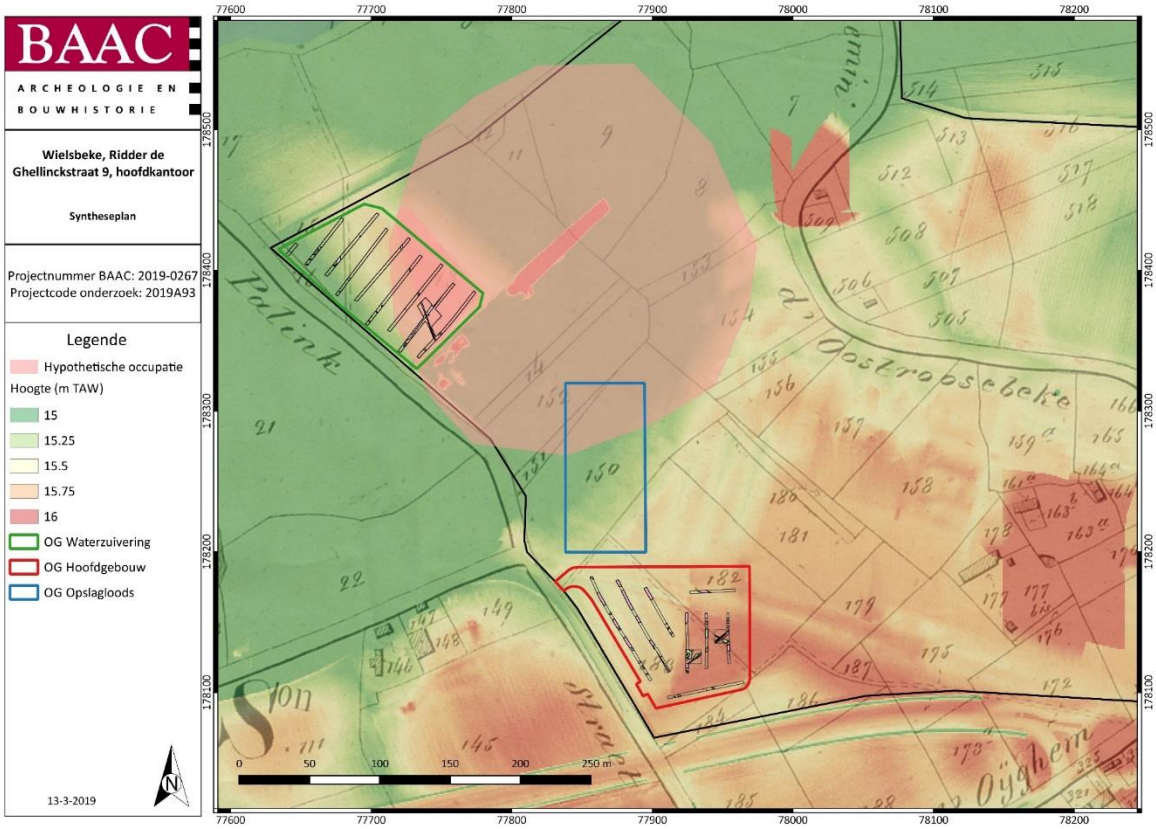
[42] CORNELIS 2018b ID8557

Nota ID10534[43]

Deze nota omvat de rapportage van het uitgestelde vooronderzoek geadviseerd in archeologienota ID8557 in het kader van de geplande bouw van het hoofdkantoor. Uit dit proefsleuvenonderzoek kwamen volgende besluiten:

"Onder de voormalige parking in het westen van het plangebied zijn geen archeologische sporen gevonden aangezien het terrein zwaar is verstoord en de bovenste lagen van het bodemprofiel zijn verdwenen." "De enige archeologische vindplaats die werd aangesneden maakt – net als het sporenbestand aangetroffen tijdens eerder onderzoek op de terreinen van de initiatiefnemer – deel uit van de periferie van een middeleeuwse occupatiezone. Het sporenbestand bestaat slechts uit enkele greppels, overige bewonings- of occupatiesporen werden – ondanks de aanleg van twee ruime kijkvensters in het relevante deel van het onderzoeksterrein - niet aangesneden. Net als bij het eerder onderzoek, wordt de kern van de occupatie buiten het onderzoeksterrein gesitueerd. Daarenboven bleek het bodemarchief ter hoogte van een groot deel (westelijke en noordelijke zone) van het onderzoeksterrein sterk verstoord tijdens graaf- en bouwactiviteiten. De vindplaats kent binnen het onderzoeksterrein dan ook een erg beperkte bewaringstoestand.

Deze belangrijke elementen brengen met zich mee dat de archeologische vindplaats erg laag gewaardeerd wordt. Het ligt immers niet binnen de verwachting dat tijdens verder onderzoek belangrijke archeologische sporen of restanten aan het licht zullen komen."

Figuur 6: Syntheseplan proefsleuvenonderzoek nota ID10534 (SCHELLENS & DEMOEN 2019b)

[43] SCHELLENS & DEMOEN 2019b ID10534

Nota ID10811[44]

De nota voor de Groenbuffers omvatte de uitvoering van het geadviseerde proefsleuvenonderzoek van archeologienota ID8173 (zie boven). Het deel van de adviezone in het westen van het plangebied bevatte een bijzonder mager sporenbestand. Het noordoostelijk deel van het projectgebied echter bevatte een zone met een bijzonder hoge waarde. Opvallend was ook de aanwezigheid van diverse steentijdartefacten. Hoewel de bewaringstoestand van de artefacten variabel is, kunnen ze een indicatie zijn van activiteit binnen het plangebied vanaf de steentijd. Opmerkzaamheid hiernaar werd dan ook geadviseerd.

Op basis van de resultaten werd samenvattend gesteld: *"Meer dan waarschijnlijk bevindt* (i.e. in de noordoostelijke hoek van het plangebied groenbuffers) *zich hier een belangrijke funeraire zone, die mogelijk opklimt tot het neolithicum. De veelzijdigheid van de vindplaats wordt echter ook geïllustreerd door de aanwezigheid van een structuur. Naast een funeraire functie vervulde de vindplaats – mogelijk tijdens verschillende occupatiefasen – nog andere functies. Het is echter pas na verder onderzoek dat de ruimtelijke, functionele en chronologische interpretatie van de vindplaats verder uitgediept kan worden. <…> Verder onderzoek is dan ook de enige mogelijkheid tot conservatie van de vindplaats. Een volledige vlakdekkende opgraving van deze zone (ca. 3.500 m²) lijkt noodzakelijk."*

De voorgenoemde opgraving werd inmiddels uitgevoerd, maar nog niet volledig gerapporteerd. Het archeologierapport[45] werd ingediend en bevatte alvast volgende resultaten:

Binnen het plangebied werd één werkput aangelegd met een oppervlakte van 3.200 m². Binnen deze werkput werden 45 sporen aangetroffen. Twee van deze sporen werden in een tweede vlak aangetroffen. Deze sporen werden allen gecoupeerd. 18 sporen bleken natuurlijk te zijn.

Centraal in de werkput werd een kringgreppel aangetroffen (Figuur 1). Deze had een diameter van 6,8 m en was lokaal nog tot een diepte van 40 cm bewaard. Door het ontbreken van vondstmateriaal was het nog niet mogelijk om deze te dateren maar typochronologisch kan deze vanaf het laat-neolithicum voorkomen. Er werden twee bulkmonsters voor koolstofdateringen, twee pollenstalen en één monster voor OSL-datering genomen.

Centraal in de kringgreppel werd een spoor aangeduid dat in het vooronderzoek als een mogelijke grafkuil werd geïnterpreteerd. Dit bleek echter natuurlijk te zijn.

Ten oosten van de kringgreppel werd ook een ondiep bewaard brandrestengraf aangetroffen dat in de Romeinse periode kan worden geplaatst (Figuur 2). Het brandrestengraf werd volledig bemonsterd voor verder onderzoek.

Doorheen de werkput werden nog verschillende paal- en andere kuilen aangetroffen. Het was niet mogelijk om hier een duidelijke structuur in te herkennen. Bij één kuil viel op dat er op de bodem een grote hoeveelheid scherven aanwezig was (Figuur 3). Op basis van het aardewerk kan deze kuil momenteel in de metaaltijden gedateerd worden.

In het westen van het plangebied werd een greppel aangetroffen die een hoek van 90 graden maakt (S1002). Het gaat hier om een perceelsgreppel die vanaf de Atlas der Buurtwegen weergegeven wordt. Op de Ferrariskaart is deze niet te herkennen.

[44] DEMOEN et al. 2019 ID10811
[45] DE KETELAERE 2019

Voorstudie zonder ingreep in de bodem Wielsbeke Ridder De Ghellinckstraat

Aangezien binnen het totale projectgebied te Wielsbeke aan de Ridder De Ghellinckstraat 9 nog diverse werken gepland zijn in de toekomst werd gekozen een voorstudie zonder ingreep in de bodem te laten uitvoeren voor het nog (verder) te ontwikkelen deel van het projectgebied. Deze voorstudie bestond uit een landschappelijk bodemonderzoek, waarbij ook een terreinbezoek gebeurde. Het huidige terreingebruik en de bestaande verstoring, zichtbaar aan het oppervlak, werden vastgelegd en er werden in totaal 25 landschappelijke boringen uitgevoerd.

Het terreinbezoek wees aan dat het overgrote deel van het noordelijk deel van het plangebied in gebruik was als ruimte voor grondstockage met hoge puin- of grondophogingen. Het plangebied had ook een verharde opslagplaats voor puin en afval. Centraal in het plangebied bleek een gebouw ondertussen afgebroken te zijn, was er een nieuw gebouw aanwezig en was er nieuwe verharding aangelegd. Enkel de terreinen ter hoogte van landschappelijke boringen 9 t/m 21 en boringen 27 t/m 36 bleken in gebruik als braakliggend akkerland en waren niet zichtbaar aan het oppervlak verstoord.

Quasi alle uitgevoerde landschappelijke boringen in het plangebied ter hoogte van de westelijke en oostelijke akkervelden werden bovenaan de boorprofielen gekenmerkt door een onverstoord AC-profiel. De dikte van de ploeglaag in het westelijk gelegen akkerveld bedroeg tussen 20 en 45 cm. In het oostelijk gelegen akkerveld was deze ploeglaag voornamelijk tussen 20 en 40 cm dik. Lokaal ter hoogte van boring 9, 11 en 18 werd een 80 à 90 cm dikke ploeglaag (bestaande uit twee of drie Ap-horizonten) aangeduid. In boring 1 ging de 50 cm ophoging rechtstreeks over in de moederbodem. Deze bevinding bewees dat het plangebied hier lokaal in het recente verleden vergraven, opgehoogd en/of genivelleerd was.

Deze voorstudie is integraal opgenomen als bijlage bij dit rapport. Boorlocaties 1- 15, 22-24 en 27-28, 30 en 37-38 liggen binnen het plangebied van deze archeologienota. Een korte samenvatting van de voor het huidige plangebied relevante resultaten wordt hieronder opgenomen:

Ter hoogte van boringen 1-5 en 7, 22-24 en 37-38 was het terrein in gebruik voor grond- en afvalstockage. Een actieve werfzone bevond zich ter hoogte van boringen 6 en 8 (net ten noorden van een nieuwbouw). Ter hoogte van boring 1 bleek de moederbodem op 50 cm aanwezig onder een ophogingspakket, maar was afgetopt. Boringen 37-38 werden in deze zone van het plangebied geplaatst, omdat boringen 2 tot en met 8 niet uitgevoerd konden worden, maar beide dienden vroegtijdig gestaakt te worden, aangezien er op 40 cm onder het maaiveld nog een ondoordringbare laag steenslag aanwezig was. Het is niet onwaarschijnlijk dat deze bodemopbouw in deze hele zone (boringen 2 tem 8) aanwezig is.

Boringen 27-28 en 30 konden uitgevoerd worden. Deze boringen in het westelijk gelegen akkerland werden gekenmerkt door een fijne tot matig fijne lemig zandige bouwvoor of ploeglaag (Ap-horizont). Deze was tussen 20 en 45 cm dik. In boring 28 en 30 ging deze Ap-horizont rechtstreeks over in de moederbodem, bestaande uit relatief goed gesorteerd lemig fijn of matig fijn zand. Een lemig zandige overgangshorizont (AC-horizont) werd gezien tussen de Ap-horizont en de moederbodem in boring 27. De AC-horizont had een dikte van 20 cm. De moederbodem bevatte bovenaan het boorprofiel ijzervlekken (Cg-horizont) en gaf de moederbodem daardoor een oranjegrijze kleur. Naar onderen toe ging deze over in grijs nat gereduceerd materiaal (Cr-horizont). De grondwatertafel in dit deel van het plangebied werd op een relatief ondiepe diepte, namelijk tussen 100 en 120 cm aangetroffen.

Ter hoogte van boringen 9 tot en met 15 was het terrein in gebruik als akkerland. Er werden twee verschillende types van bodemopbouw waargenomen, waarbij boring 10 en 11 representatief zijn. Boring 10[46] had een 30 cm dikke ploeglaag met hieronder onmiddellijk de moederbodem (met een

[46] Naast deze boring werd deze bodemopbouw binnen het huidige plangebied eveneens waargenomen in boringen 12, 13 en 15

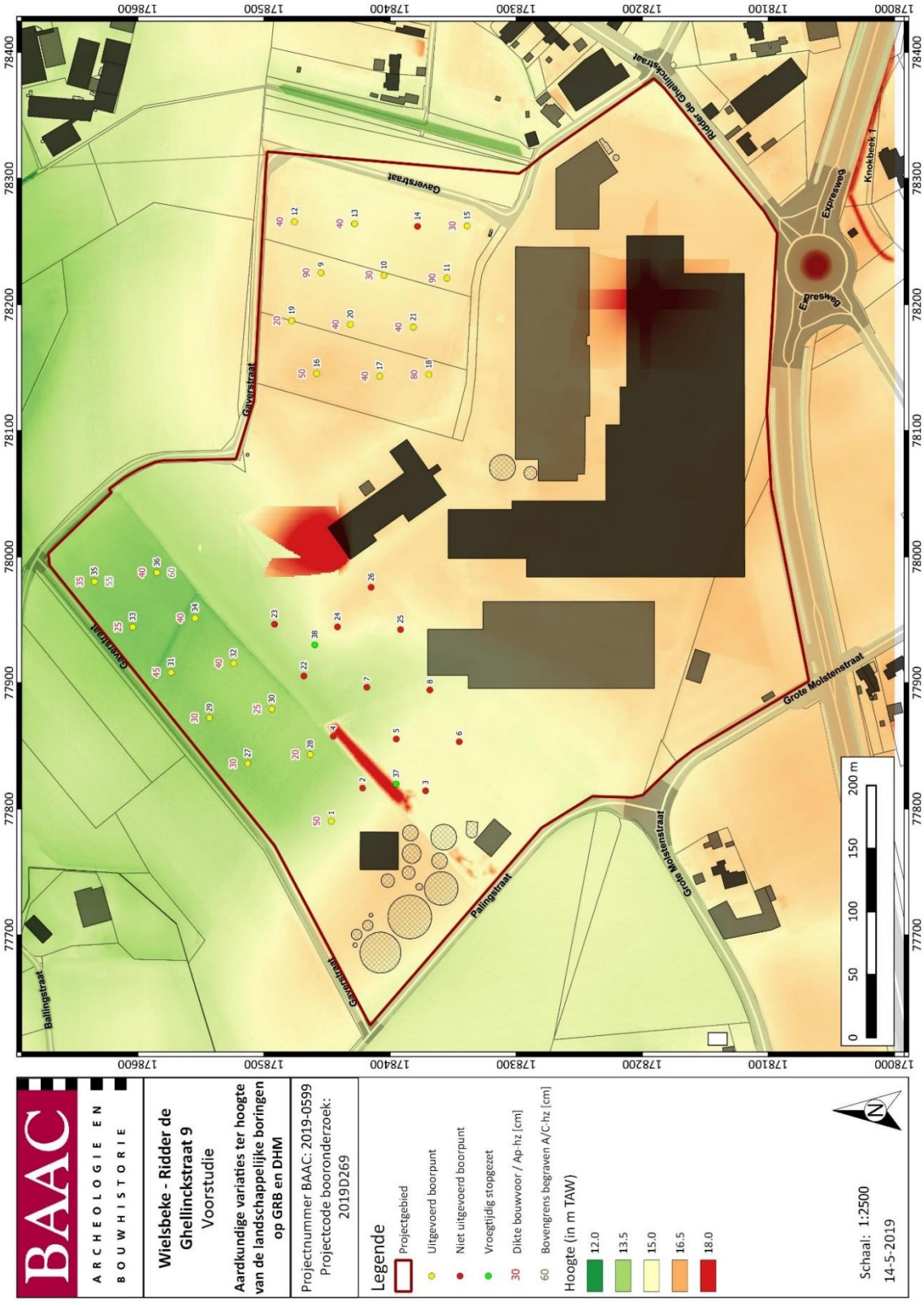
opeenvolging van Cg, Cg, en C-horizont). Boring 11[47] had een 35 cm dikke ploeglaag, gelijkaardig aan boring 10, maar omvatte onderliggend nog een tweede antropogene laag (Ap-horizont), waarna een gelijkaardige sequentie als in boring 10 eveneens kon opgemerkt worden. Boring 14 kon niet uitgevoerd worden. Net onder de ploeglaag bevindt zich in alle uitgevoerde boringen binnen het huidige plangebied van deze archeologienota een archeologisch relevant niveau.

Een conclusie wat betreft de archeologische verwachting en de noodzaak tot verder onderzoek werd als volgt opgenomen: *"Als gevolg van de diepe antropogene verstoring, is de intacte bodemopbouw volledig afgegraven en/of opgenomen in het ophogingspakket ter hoogte van boring 1. De verstoring lag ter hoogte van boring 1 in het plangebied rechtstreeks op de moederbodem. Het potentieel op kennisvermeerdering wordt hier daarom zeer laag geacht door een verstoring of vergraving van het terrein waarbij sporen en vondsten zijn verdwenen of uit context zijn gebracht. Men kan dus uitsluiten dat archeologische resten ter hoogte van deze boorlocatie in situ aanwezig zijn.*

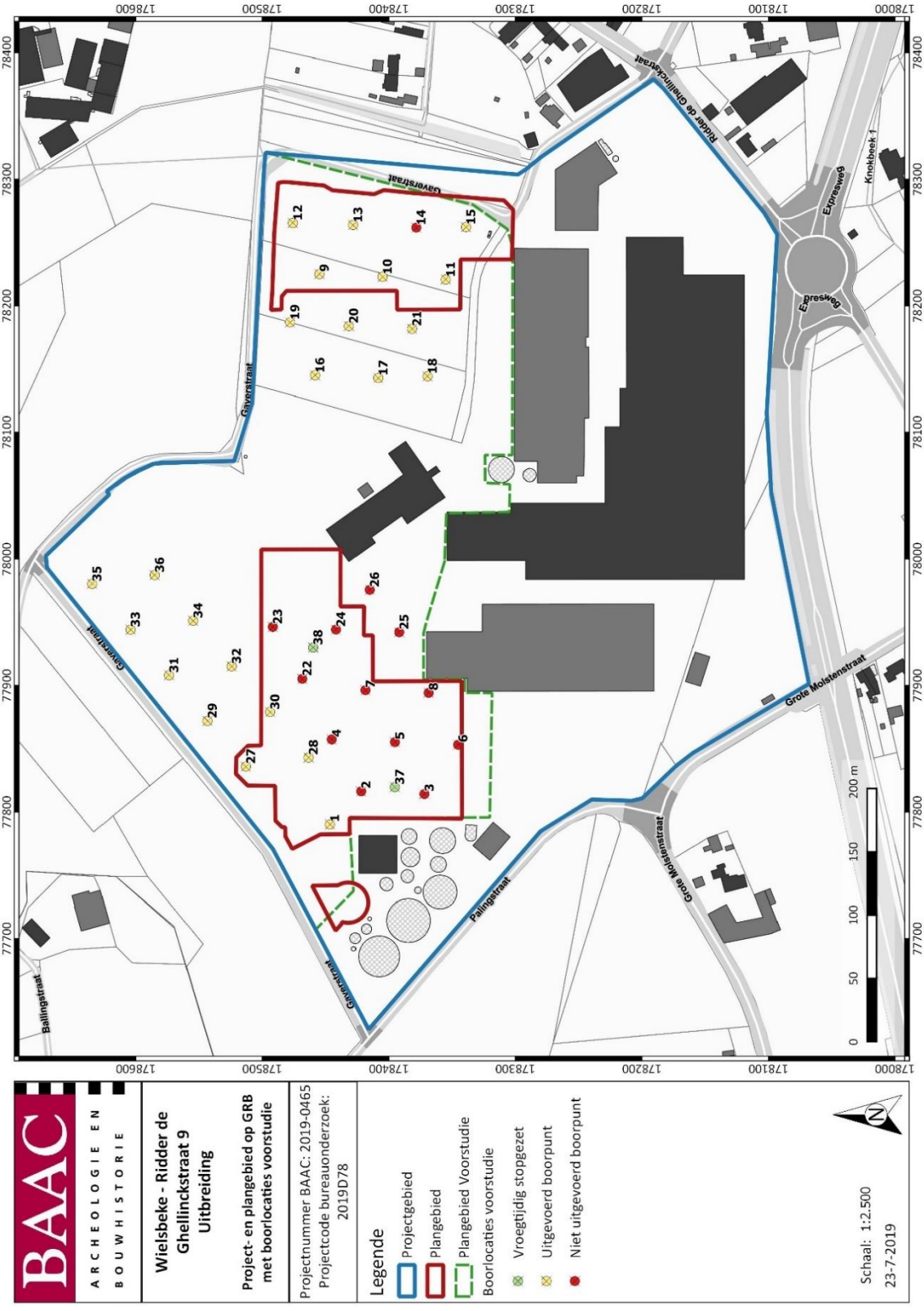
De aanwezigheid van AC-profielen ter hoogte van de akkervelden wezen op een zekere diepe antropogene bewerking van het terrein waarbij tenminste oppervlakkige sporen en vondsten (zoals steentijdvondsten) zijn verdwenen of uit context zijn gebracht. De kans om ruimtelijk intacte in situ vindplaatsen uit de steentijdperiode, die bestaan uit een strooiing van onder meer vuursteen, verbrande hazelnootfragmenten, verbrand bot, enz. … terug te vinden in het plangebied is dus klein. Er worden dus geen steentijdgevoelige zones in het plangebied verwacht.

De resultaten van het landschappelijk booronderzoek hebben aangetoond dat het plangebied ter hoogte van de akkerlanden opgebouwd is uit een matig goed bewaarde lemige zandbodem zonder profielopbouw. Op basis van een archeologische analyse en het landschappelijk bodemonderzoek kan er besloten worden dat de kans op het aantreffen van archeologie in de vorm van grondsporen in het plangebied aldus matig hoog is. Archeologisch relevante niveaus worden verwacht tussen 20 en 90 cm diep. Verder onderzoek in de vorm van proefsleuven lijkt dus noodzakelijk."

[47] naast deze boring werd deze bodemopbouw binnen het huidige plangebied eveneens waargenomen in boring 9

Figuur 7: Syntheseplan uit de voorstudie met aardkundige variaties van de landschappelijke boringen geprojecteerd op het DHM en GRB (DESMET & CORNELIS 2019)

Plan 25: Project- en plangebied op GRB met gegevens van de voorstudie (landschappelijk bodemonderzoek) (1:1; digitaal; 23072019)

1.4 Besluit

1.4.1 Datering en interpretatie

Het projectgebied is op historische kaarten vooral afgebeeld als akker- en grasland. Tot in de 20ste eeuw kende het projectgebied vermoedelijk een stabiel bodemgebruik, waarbij weinig verstoring plaatsvond. Binnen de geplande ingrepen bevinden zich mogelijk enkele perceelsgrenzen en wegen.

Binnen het projectgebied gebeurden vanaf het midden van de 20ste eeuw vele ingrepen die de bodemopbouw in diverse mate verstoorden. Er werden inmiddels reeds verschillende fabrieksgebouwen opgericht en weer afgebroken om vervangen te worden door nieuwe infrastructuur. Er werd bovendien in een groot deel van het projectgebied reeds verharding aangebracht en gedeeltelijk ook weer verwijderd of vervangen. Er zijn slechts enkele delen van het projectgebied die op basis van historische gegevens ongeroerd zouden kunnen gebleven zijn.

Archeologisch onderzoek, uitgevoerd onmiddellijk naast de geplande ingrepen zelf, wees zowel op verstoring van de bodemopbouw door recente landbouwactiviteiten als op bodemprofielen met hoge archeologische waarde.

1.4.2 Archeologische verwachting

Algemene archeologische verwachting

Een analyse van de uit de Centraal Archeologische Inventaris gekende archeologische resten in de omgeving leverde vooral gekende gegevens op in de ruimere omgeving rond het onderzoeksgebied. Het gaat hier om enkele steentijd- en ijzertijdartefacten, Romeinse brandrestengraven, late ijzertijd tot vroeg-Romeinse bewoningssporen en middeleeuwse artefacten en bewoningssporen. Verderop, ca. 1,5 km verwijderd van het onderzoeksgebied, werden enkele losse vondsten uit de steentijd, metaaltijden en de Romeinse periode aangetroffen. In de ruimere omgeving, binnen een straal van 2 km vanaf het onderzoeksgebied, bevinden zich nog enkele gekende archeologische resten. Het gaat hier veelal om losse vondsten uit diverse periodes en enkele indicatoren van sites met walgracht op basis van cartografische gegevens.

Ander onderzoek in de omgeving van het plangebied leverde eveneens bijzondere resultaten op, echter deze werden slechts algemeen gepubliceerd. Een site aan de Vaartstraat ten westen van het plangebied leverde nederzettingssporen op uit de 1ste eeuw v.C., losse steentijdvondsten en sporen uit het neolithicum. [48] Een interessante archeologische site met meerdere grafmonumenten situeert zich op ongeveer 1.750 meter ten ZO van de aangetroffen kringgreppel te Agristo. De site is in twee fasen opgegraven en heeft de volgende namen: Wielsbeke-Lostraat en Wielsbeke-Maurissenstraat (twee sites die naast elkaar liggen). Bij het archeologisch onderzoek aan de Maurissenstraat zijn twee kringgreppels aangetroffen. De oudste kringgreppel met een diameter van 15,4 meter dateert uit de vroege bronstijd. De andere kringgreppel met een diameter van 14,5 meter, werd door de opgravers in de ijzertijd gedateerd.[49] Bij het archeologisch onderzoek aan de Lobeekstraat werden diverse funeraire sporen aangetroffen die dateren vanaf de midden-bronstijd (2000-1600 v. Chr.) tot in de laat-Romeinse periode (ca. 400 na Chr.). Er werden restanten van drie grafmonumenten aangetroffen. Het gaat hierbij om twee grafheuvels en een langbed. Verder werden er meerdere graven gevonden die in de vroege en late ijzertijd en Romeinse periode gedateerd konden worden. Een bijzondere vondst betreft een hoofdgebouw uit de bronstijd die in de directe omgeving van de grafmonumenten situeerde.

[48] HOORNE 2006 ; HOORNE & DE CLERCQ 2008
[49] BEKE & VAN DEN DORPEL 2017.

Bijzonder relevant zijn de resultaten van het overige recente prospectieonderzoek op de terreinen van de initiatiefnemer.[50] Zo werden tijdens een proefsleuvenonderzoek in 2017 naar aanleiding van de bouw van de waterzuiveringsinstallatie (noordwestelijke zijde van het industrieterrein) enkele sporen van de periferie van een (vol)middeleeuwse nederzetting blootgelegd.[51] De kern van de nederzetting werd ten oosten van de nieuwe waterzuiveringscentrale gesitueerd, centraal op het bedrijfsterrein en ter hoogte van de geplande gebouwen voor diepvriesopslag van deze archeologienota. Ook de sporen aangetroffen tijdens het vooronderzoek in het kader van de bouw van het nieuwe hoofdgebouw[52] kunnen mogelijk binnen dezelfde vol- tot laatmiddeleeuwse occupatie/nederzetting gesitueerd worden.

Een ander recent prospectieonderzoek op de terreinen van de initiatiefnemer – in het kader van de bouw van een nieuwe stockageloods - wees uit dat het bodemarchief ter hoogte van het areaal tussen de onderzoeken in het kader van de waterzuiveringscentrale en het nieuwe hoofdgebouw zwaar verstoord werd.[53] Er kon bijgevolg niet bepaald worden of deze zone deel uitmaakte van de (periferie) van de middeleeuwse occupatie ter hoogte van het bedrijfsterrein. Het plangebied van deze loods bevindt zich onmiddellijk ten zuiden van de geplande gebouwen voor diepvriesopslag.

De resultaten van het proefsleuvenonderzoek in het kader van de geplande groenbuffer lagen echter ook opvallend in lijn met deze van het eerder onderzoek op het terrein. De aangetroffen middeleeuwse greppel bevond zich aan de noordelijke periferie van de vermoedelijke (laat)middeleeuwse occupatiezone. Bij dit proefsleuvenonderzoek in het kader van de geplande groenbuffer werd bovendien in het noorden van het projectgebied mogelijk een tweede afzonderlijke occupatiezone aangetroffen. Deze zou zich bevinden ter hoogte van het geplande gebouw voor vlokkenproductie. Meer dan waarschijnlijk bevindt zich hier een belangrijke funeraire zone, die mogelijk opklimt tot het neolithicum. De veelzijdigheid van de vindplaats wordt echter ook geïllustreerd door de aanwezigheid van een structuur. Naast een funeraire functie vervulde de vindplaats – mogelijk tijdens verschillende occupatiefasen – nog andere functies. Bovendien kon de verwachting op intact bewaarde steentijdsites middelhoog ingeschat worden. Er werden namelijk verschillende vuursteenartefacten aangetroffen. Aangezien het plangebied een zeer divers landgebruik heeft gekend, bleek verder onderzoek naar de bodemopbouw noodzakelijk om deze verwachting te toetsen.

Het onderzoek naar de bodemopbouw werd uitgevoerd in het kader van een voorstudie, die in bijlage beschikbaar is en waarvan de relevante resultaten werden opgenomen in deze archeologienota. Er was bij het landschappelijk bodemonderzoek binnen het huidige plangebied geen verhoogde verwachting op steentijdwaarden af te leiden.

Conclusie archeologische verwachting

Binnen het plangebied voor de voorliggende archeologienota is de verwachting op sporensites vanaf het neolithicum in bijna het hele plangebied gemiddeld tot hoog te noemen. Meer bepaald is er de mogelijkheid tot het aansnijden van de verwachte (vol)middeleeuwse nederzettingskern ter hoogte van de geplande diepvriesgebouwen en expeditie-uitbreiding, alsook kan mogelijk een tweede afzonderlijke occupatiezone en funeraire zone aanwezig zijn ter hoogte van het geplande vlokkenproductie-gebouw.

Wegens de mate van verstoring, die vastgesteld werd onmiddellijk ten zuiden van de zone voor diepvriesopslag (zie archeologienota ID7212) en het recent en historische gebruik van het terrein ter hoogte van de geplande diepvriesopslag en expeditie-uitbreiding (werf- en stockagezone, aanbrengen van verharding) wordt de archeologische verwachting hier gemiddeld ingeschat. Sporen aangetroffen

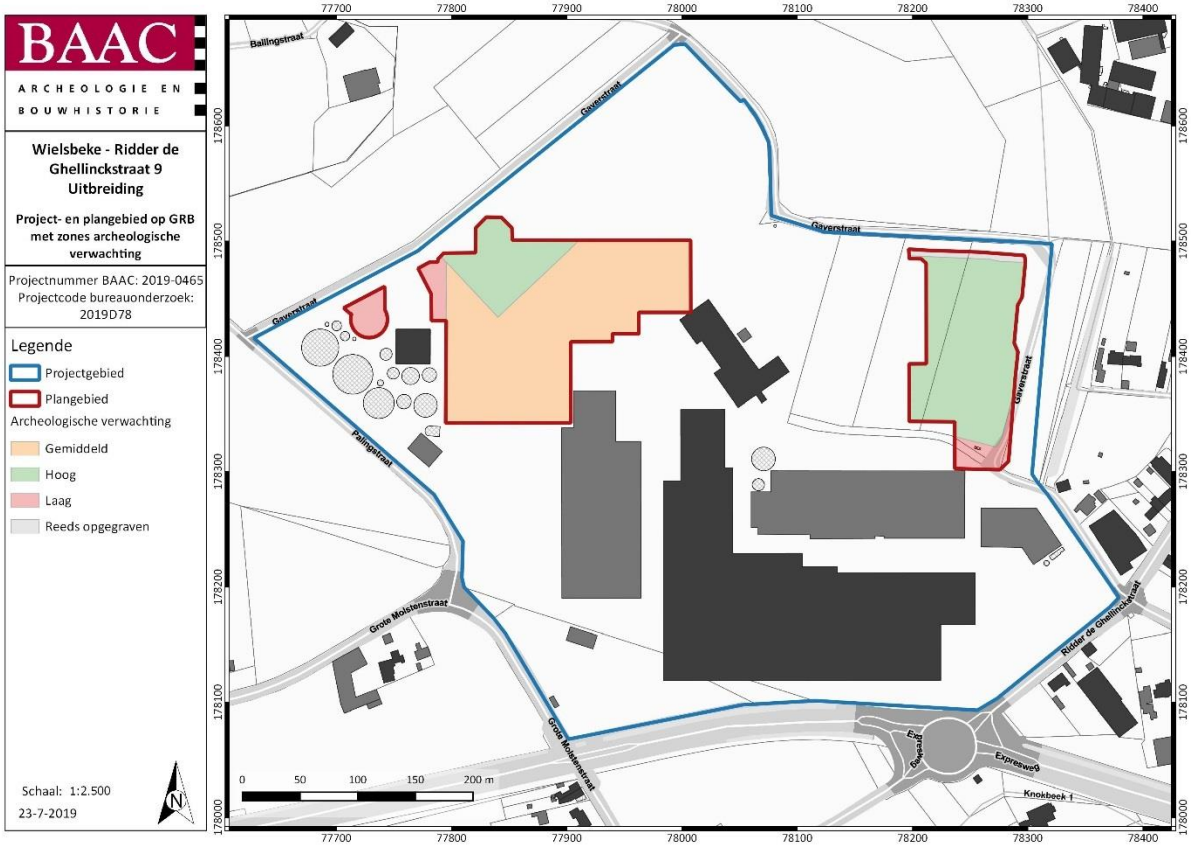
[50] Zie verder in dit hoofdstuk voor de locatie van de vermelde onderzoeken.
[51] DEMOEN et al. 2017.
[52] SCHELLENS & DEMOEN 2019a.
[53] DEMOEN & SCHEERS 2018

onmiddellijk ten westen en in de ruimere omgeving van deze zone, binnen het projectgebied, doen namelijk alsnog vermoeden dat een nederzettingskern in deze zone aanwezig kan zijn. Indien de werkelijke verstoring in dit deel van het plangebied beperkt blijkt, kunnen de sporen hier nog bewaard zijn gebleven.

Aangezien het geplande gebouw voor vlokkenproductie, en de onmiddellijke omgeving hierrond die verhard zal worden, gelegen is binnen een akkerland dat weinig tot niet verstoord blijkt te zijn, is de archeologische verwachting hier hoog te noemen. De aanwezigheid van relevante sporen onmiddellijk ten noorden van dit gebied maakt deze zone bijzonder waardevol (zie nota ID10811). De zone met akkerland ter hoogte van de geplande tank en een diepvriesgebouw in het noordoosten van het plangebied is eveneens relatief onverstoord, waardoor eveneens een hoge verwachting voor deze zone geldt.

Enkele kleine zones kennen een bijzonder lage verwachting. Het gaat om de zone rondom boring 1 uit de voorstudie, waar een afgegraven zone kon geattesteerd worden. Er kon door middel van deze boring vastgesteld worden dat het terrein reeds afgegraven werd en vervolgens opgehoogd. Er worden geen archeologische waarden in situ meer verwacht in deze zone. Dit werd ook gedeeltelijk reeds vastgesteld bij controleboringen in het kader van archeologienota ID8173 voor de aanleg van de groenbuffer. Deze afgegraven zone bevindt zich ter hoogte van de geplande bezinktank en gedeeltelijk ter hoogte van geplande verhardingswerken rondom de diepvriesopslag-uitbreiding. De zone van de huidige Gaverstraat en aansluitende verharding krijgt eveneens een lage verwachting toegeschreven, aangezien onder deze bestaande verharding en wegenis vele kabels en leidingen reeds aangebracht werden, zoals zichtbaar op de KLIP.

Onderstaand plan geeft de archeologische verwachting weer voor het plangebied.

Plan 26: Project- en plangebied op GRB met archeologische verwachting (1:1; digitaal; 23072019)

1.4.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Het potentieel op kennisvermeerdering wordt bepaald door de impact van de geplande ingreep op de verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. De geplande ingrepen zijn divers. Er worden twee bijkomende tanks voor waterzuivering voorzien, de diepvriesopslag en expeditie worden uitgebreid en er komt een gebouw voor vlokkenproductie.

- Waterzuivering*:* Nabezinktank (804 m²) en UASB tank (531 m²) en omliggende verharding (respectievelijk ca. 250 m² + 358 m² = 608 m²). Ter hoogte van een deel van de geplande nabezinktank en verharding bevindt zich de zone GGA (ca. 541 m²). Er werd reeds een archeologisch onderzoek door middel van proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in dit deel van het plangebied.

- Diepvriesopslag: Twee gebouwen (ca. 15.100 m²) met omliggende verharding (ca. 2.340 m²).

- Expeditie: Gebouw (ca. 2.887 m²) met omliggende verharding (ca. 4.785 m²).

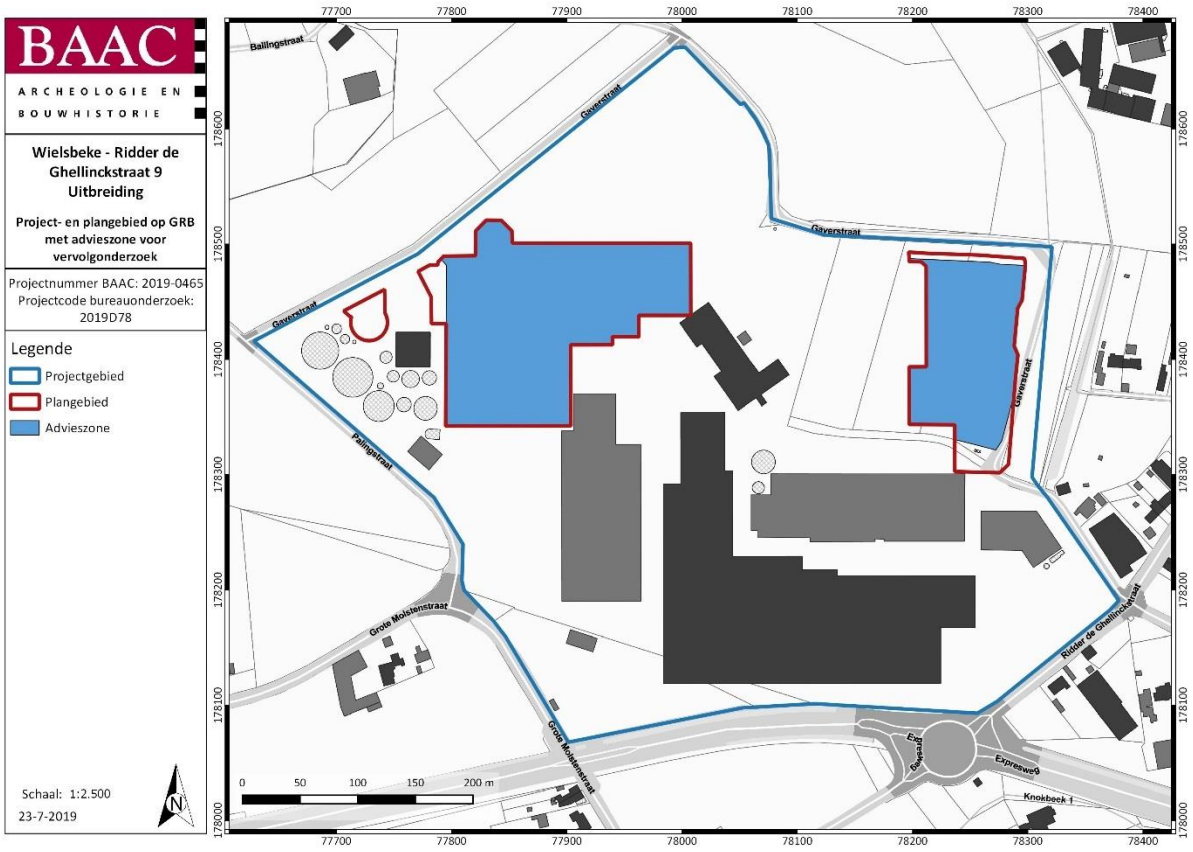
- Vlokkenproductie: Vlokkenproductiegebouw (ca. 9.431 m²) en verharding (ca. 5.045 m²).

De geplande ingrepen omvatten een minimum-ingreepdiepte van ca. 50 cm en een maximale ingreepdiepte van 1,8 m onder de geplande vloerpas. Deze bevindt zich algemeen gezien ongeveer op het huidige maaiveldniveau of iets hoger. Er wordt eveneens een buffer gehanteerd van 30 cm bovenop de omvang van de geplande ingreep zelf, aangezien de onmiddellijke bodemlagen onder de geplande ingreep naar verwachting eveneens verstoord worden door werfverkeer, compactering en weersinvloeden bij de uitvoering van de werken.

Het potentieel op kennisvermeerdering varieert binnen het plangebied, maar is in bijna het volledige plangebied eerder groot te noemen. De archeologische verwachting in bijna het hele plangebied is gemiddeld tot hoog. In de onmiddellijke omgeving van de diverse ingrepenzones werden reeds sporen geregistreerd bij voorgaand onderzoek. Het is dan ook zeer waarschijnlijk dat bijkomende gegevens kunnen geregistreerd worden bij verder onderzoek in het plangebied. Deze leveren bovendien eveneens een meerwaarde voor de kennis van diverse perioden voor de ruimere omgeving.

Het potentieel op kennisvermeerdering binnen een klein deel van de geplande ingreep is echter onbestaand, omwille van de ligging ter hoogte van GGA en vastgestelde verstoring (zie zones met lage archeologische verwachting). Een deel van het plangebied omvat bovendien reeds vergunde werken.

Verder onderzoek binnen een groot deel van het plangebied kan leiden tot relevante kennisvermeerdering voor het project- en plangebied en zijn omgeving. Een advieszone van ca. 38.000 m² werd afgebakend op basis van de archeologische verwachting, gekende verstoring, geplande ingrepen en reeds vergunde zones en wordt weergegeven op het adviesplan (Plan 27).

Plan 27: Project- en plangebied met afbakening van advieszone voor vervolgonderzoek (1:1; digitaal; 23072019)

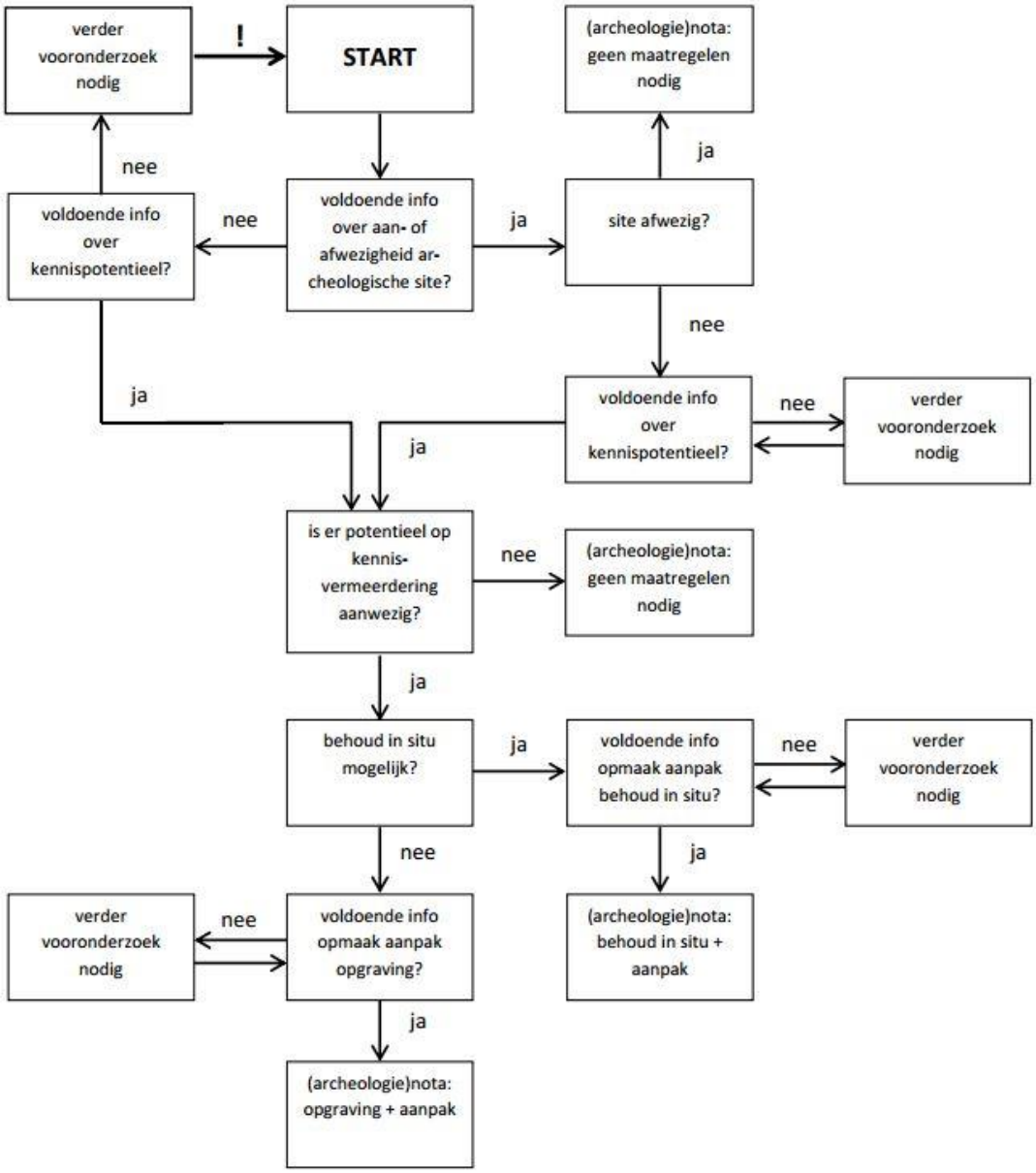
1.4.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Op basis van de beslissingsboom (Figuur 8) komen we tot volgende conclusie:

- Voldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site? Nee.
- Voldoende informatie over het kennispotentieel? Ja.
- Is er potentieel op kennisvermeerdering? Ja. Er is kennispotentieel te behalen in de advieszone (Plan 27).
- Behoud in situ is niet mogelijk en er kan nog geen plan opgesteld worden voor een opgraving.

➔ Verder vooronderzoek noodzakelijk

Een beschrijving en motivatie van de te volgen methode van verder vooronderzoek wordt in het programma van maatregelen opgenomen.

Figuur 8: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek[54]

[54] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017, fig.3.

2 Samenvatting

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, gekoppeld met een projectMER heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal de initiatiefnemer diverse uitbreidingswerken realiseren. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder een uitbreiding van functies, de bouw van extra tanks voor waterzuivering, hoogbouw voor diepvriesopslag en expeditie en een gebouw voor productie van vlokken).

Het projectgebied Wielsbeke Ridder De Ghellinckstraat 9 omvat een grote industriezone, waarbinnen diverse ingrepen reeds gebeurden. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 258.660 m^2, waarvan de geplande ingreep zelf, voor deze archeologienota dus het plangebied, slechts ca. 41.681 m^2 omvat.

Binnen het projectgebied gebeurden vanaf het midden van de 20ste eeuw vele ingrepen die de bodemopbouw in diverse mate verstoorden. Er werden inmiddels reeds verschillende fabrieksgebouwen opgericht en weer afgebroken om vervangen te worden door nieuwe infrastructuur. Er werd bovendien in een groot deel van het projectgebied reeds verharding aangebracht en gedeeltelijk ook weer verwijderd of vervangen. Er zijn slechts enkele delen van het projectgebied die op basis van historische gegevens ongeroerd zouden kunnen gebleven zijn.

Er werd binnen het projectgebied al meermaals archeologisch onderzoek uitgevoerd. Deze onderzoeken, bestaande uit bureauonderzoek, terreinbezoek, controleboringen, landschappelijk bodemonderzoek, proefsleuvenonderzoek en een opgraving, leverden bewijs van zones met verstoring binnen het plangebied, maar eveneens van bodemprofielen en de aanwezigheid van sporen met hoge archeologische waarde. Het project- en plangebied kan bijgevolg opgedeeld worden in diverse zones met lage, gemiddelde en hoge verwachting.

Binnen het plangebied voor de voorliggende archeologienota is de algemene verwachting op sporensites vanaf het neolithicum in bijna het hele plangebied gemiddeld tot hoog te noemen. Enkele kleine zones zijn reeds verstoord door recente ingrepen, bevinden zich gedeeltelijk binnen de GGA (gebieden geen archeologie) of ter hoogte van aangelegde kabels en leidingen.

Het potentieel op kennisvermeerdering in bijna het volledige plangebied is algemeen gezien groot te noemen. In de zone waar de archeologische verwachting als gemiddeld tot hoog gezien wordt, is het dan ook zeer waarschijnlijk dat bijkomende gegevens kunnen geregistreerd worden bij verder onderzoek. Dit kan leiden tot relevante kennisvermeerdering voor het project- en plangebied en zijn omgeving. Een advieszone van ca. 38.000 m² werd afgebakend op basis van de archeologische verwachting, gekende verstoring, geplande ingrepen en reeds vergunde zones en wordt weergegeven op het adviesplan (Plan 27).

Verder vooronderzoek wordt dan ook geadviseerd en dit door middel van proefsleuvenonderzoek in de advieszone. De krijtlijnen van dit onderzoek worden opgenomen in het programma van maatregelen van deze archeologienota.

3 Plannenlijst

Plan 1: Project- en plangebied op topografische kaart (1:10.000; digitaal; 23072019) 2
Plan 2: Project- en plangebied op kadasterkaart (GRB) (1:1; digitaal; 23072019) 3
Plan 3: Project- en plangebied op de kadasterkaart (GRB) met aanduiding van de gebieden geen archeologie (GGA) (1:1; digitaal; 23072019) 5
Plan 4: Project- en plangebied op kaart met reeds bestaande en vergunde structuren (1:750; digitaal; 23072019) 6
Plan 5: Project- en plangebied op GRB met KLIP (1:1; digitaal; 23072019) 7
Plan 6: Project- en plangebied op GRB met aanduiding van zones bestaande toestand en vergunde werken binnen en buiten plangebied (1:1; digitaal; 23072019) 8
Plan 7: Project- en plangebied met weergave van toekomstige inplanting op GRB (1:750; digitaal; 23072019) 10
Plan 8: Project- en plangebied met weergave van toekomstige inplanting op GRB (1:1; digitaal; 23072019) 11
Plan 9: Project- en plangebied op het DHM (1:1; digitaal; 23072019) 15
Plan 10: Project- en plangebied en ruimere omgeving op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM), met aanduiding van de waterwegen (1:1; digitaal; 23072019) 16
Plan 11: Project- en plangebied op de tertiairgeologische kaart (1:50.000; digitaal; 23072019) 17
Plan 12: Project- en plangebied op de quartairgeologische kaart (1:200.000; digitaal; 23072019) 17
Plan 13: Project- en plangebied op de quartairgeologische kaart (1:50.000, digitiaal; 23072019) 18
Plan 14: Project- en plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (1:1; digitaal; 23072019) 19
Plan 15: Project- en plangebied op de Ferrariskaart (1:11.520; digitaal; 23072019) 22
Plan 16: Project- en plangebied op de Vandermaelenkaart (1:20.000; digitaal; 23072019) 23
Plan 17: Project- en plangebied op de Atlas der Buurtwegen (1:2.500; digitaal; 23072019) 24
Plan 18: Project- en plangebied op de Poppkaart (onbekend; digitaal; 23072019) 25
Plan 19: Project- en plangebied op orthofoto's uit 1971 (boven) en 1979-1990 (onder) (1:1; digitaal; 23072019) 27
Plan 20: Project- en plangebied op orthofoto's uit 2000-2003 (boven) en 2005-2007 (onder) (1:1; digitaal; 23072019) 28
Plan 21: Project- en plangebied op orthofoto's uit 2008-2011 (boven) en 2013-2015 (onder) (1:1; digitaal; 23072019) 29
Plan 22: Project- en plangebied op de meest recente orthofoto (1:1; digitaal; 23072019) 30
Plan 23: Project- en plangebied en omgeving op de CAI-kaart (1:1; digitaal; 23072019) 33
Plan 24: Project- en plangebied met aanduiding van locaties met bekrachtigde archeologienota's (1:1; digitaal, 23072019) 34
Plan 25: Project- en plangebied op GRB met gegevens van de voorstudie (landschappelijk bodemonderzoek) (1:1; digitaal; 23072019) 45
Plan 26: Project- en plangebied op GRB met archeologische verwachting (1:1; digitaal; 23072019) 48
Plan 27: Project- en plangebied met afbakening van advieszone voor vervolgonderzoek (1:1; digitaal; 23072019) 50

4 Lijst met figuren

Figuur 1: Kenmerken van de quartairgeologische kaart (links 1:200.000; rechts 1:50.000) betreffende het plangebied 18
Figuur 2: Zicht op het plangebied van Archeologienota ID650, met aanduiding van de vermoede locatie van een nederzetting (uit: DEMOEN et al. 2017) 35
Figuur 3: Zicht op het plangebied van archeologienota ID7212 (blauwe rechthoek) (DEMOEN & SCHEERS 2018) ten opzichte van eerdere aanvragen en de locatie van de vermoede nederzetting, vastgesteld tijdens het onderzoek van Archeologienota ID650 (obv: CORNELIS 2016 en DEMOEN et al. 2017) 37
Figuur 4: Project- en plangebied van archeologienota ID 8173 op de toenmalig meest recente orthofoto met aanduiding van de archeologische verwachting en bijhorende beschrijving van de zone (CORNELIS 2018a) 38
Figuur 5: Adviesplan: Plangebied met zones archeologische verwachting, mate van verwachte intactheid van de advieszone en afbakening van de totale advieszone (CORNELIS 2018b) 39
Figuur 6: Syntheseplan proefsleuvenonderzoek nota ID10534 (SCHELLENS & DEMOEN 2019b) 40

Figuur 7: Syntheseplan uit de voorstudie met aardkundige variaties van de landschappelijke boringen geprojecteerd op het DHM en GRB (DESMET & CORNELIS 2019) 44
Figuur 8: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek 51

5 Lijst met tabellen

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied. 32

6 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2017. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. Geoportaal. Available at: https://geo.onroerenderfgoed.be.

AGIV, 2019a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Bodemkaart.

AGIV, 2019b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2019c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootschalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2019d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1971, Vlaanderen. Available at: http://www.geopunt.be.

AGIV, 2019e. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, 2014, Vlaanderen. Available at: www.geopunt.be.

AGIV, 2019f. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: http://www.geopunt.be.

BEKE, F. & VAN DEN DORPEL, A., 2017. *Grafheuvels uit de metaaltijden en bewoning uit de Late IJzertijd en de Romeinse periode. Archeologische opgraving te Wielsbeke "De Maurissenstraat"*., Brugge.

BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

BOGEMANS, F., 2007. *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart van Vlaanderen, kaartblad 29, Kortrijk, schaal 1/50 000. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie*, Brussel.

CAI, 2019. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: http://cai.onroerenderfgoed.be/.

CARTESIUS, 2019. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.

CORNELIS, L., 2018a. *Archeologienota Wielsbeke, Ridder de Ghellinckstraat 9, Groenbuffers, BAAC Vlaanderen Rapport Nr. 848*, Mariakerke-Gent. Available at: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/8173.

CORNELIS, L., 2018b. *Archeologienota Wielsbeke Ridder De Ghellinckstraat 9, Hoofdkantoor. BAAC Vlaanderen Rapport 918*, Mariakerke-Gent. Available at: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/8557.

CORNELIS, L., 2016. *Archeologienota zonder ingreep in de bodem - Wielsbeke , Agristo Fase 1A en 1B*, Gent (Mariakerke).

DEMOEN, D., 2016. *Archeologienota met ingreep in de bodem Wielsbeke, Agristo Waterzuivering, BAAC Vlaanderen Rapport 268*, Gent (Mariakerke).

DEMOEN, D. et al., 2017. *Archeologienota Wielsbeke – Agristo Waterzuivering. Deel II: Verslag van Resultaten*, Gent.

DEMOEN, D., BAKX, R. & CREUTZ, M., 2019. *Nota Wielsbeke Ridder De Ghellinckstraat 9, Groenbuffer. BAAC Vlaanderen Rapport 1109*, Mariakerke-Gent. Available at: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/10811.

DEMOEN, D. & SCHEERS, A.J., 2018. *Archeologienota Wielsbeke, Ridder de Ghellinckstraat. BAAC Vlaanderen Rapport 625*, Gent. Available at: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/7212.

DESMET, C. & CORNELIS, L., 2019. *Voorstudie Wielsbeke, Ridder De Ghellinckstraat 9*, Mariakerke-Gent.

DOV VLAANDEREN, 2019a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage.

DOV VLAANDEREN, 2019b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage.

GEOPUNT, 2019a. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: http://www.geopunt.be.

GEOPUNT, 2019b. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: http://www.geopunt.be.

GEOPUNT, 2019c. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845).

GEOPUNT, 2019d. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854).

HOORNE, J., 2006. Voorlopige resultaten van het archeologisch noodonderzoek aan de Vaartstraat te Wielsbeke (W.-Vl.). *Archaeologia Mediaevalis*, 29, pp.150–152.

HOORNE, J. & DE CLERCQ, W., 2008. Een blik op het laat La Tène-landschap: perceleringsysteem en nederzettinsporen uit de 1ste eeuw v. Chr. te Wielsbeke-Vaartstraat (West-Vlaanderen, België). *Archaeologia protohistorica*, XVI, pp.135–140.

IOE, 2019. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: https://inventaris.onroerenderfgoed.be.

DE KETELAERE, S., 2019. *Archeologierapport Wielsbeke Ridder De Ghellinckstraat 9 Groenbuffers*, Mariakerke-Gent.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2019. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

DE MOOR, G., 1997. *Toelichting bij de quartairgeologische kaart van België, Vlaams Gewest: Kaartblad 21 Tielt*, Gent.

SCHELLENS, S. & DEMOEN, D., 2019a. *Nota Wielsbeke, Ridder de Ghellinckstraat 9, hoofdkantoor: Verslag van Resultaten*, Gent (Mariakerke).

SCHELLENS, S. & DEMOEN, D., 2019b. *Nota Wielsbeke Ridder De Ghellinckstraat 9, Hoofdkantoor.*

BAAC Vlaanderen Rapport 1080, Mariakerke-Gent. Available at: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/10534.

7 Bijlagen

- Plan bestaande toestand projectgebied en reeds vergunde werken
- Plannen geplande werken: Grond- of inplantingsplannen en doorsnedes
- Voorstudie Wielsbeke, Ridder De Ghellinckstraat 9